

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησίᾳ: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχιναί ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου. Ἰκτάσι. ἔτους καὶ ἐπί τετάρτου. — Γραφεῖον Διδασκ. Ἐπί τῆς λειψ. Πανεπιστημίου 89.

15 Ἀπριλίου 1884

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΛΜΟΝΑΟΥ ΑΜΠΟΥ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

(Συνήματα ἰδ. προηγ. φύλλον)

Εἰς τὴν Βίσκραν τὸ ἐκ Γαλλίας ταχυδρομεῖον φθάνει καθ' ἑβδομάδα. Ἡ σάλπιγξ ἀγγέλλει συνήθως τὴν ἀφίξιν του, οἱ ἀξιωματικοὶ πάντες σπεύδουσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν λέσχην καὶ ἐκεῖ ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν τεταγμένος ἀξιωματικὸς κάμνει τὴν διανομὴν. Χωρὶς νὰ θέλω νὰ ἐπαινέσω τὸν ἑαυτὸν μου, διότι ἐπὶ τέλους ἡ εὐτυχία δὲν μαρτυρεῖ πάντοτε τὴν ἀξίαν τοῦ εὐτυχούντος, ὁμολογῶ ὅτι ἔχω καλοὺς καὶ πιστοὺς φίλους καὶ οἰκογένειαν ἐκ τῶν σπανίων. Γράφω ὀλίγον, διότι δὲν ἔχω καὶ τί νὰ γράψω, ἀλλὰ ἀνέκαθεν μοὶ συνέβη νὰ λαμβάνω πολλὰς ἀπαντήσεις. Καθ' ἑκάστην λοιπὸν ἑβδομάδα ἐλάμβανον πέντε ἢ ἑξὶ ἐπιστολάς, ἐνίοτε δὲ ἐννέα ἢ δέκα· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπερφηανούμενος ἔθετον ἐν παρατάξει τὰ γράμματά μου ὡς παιγνιόχαρτα καὶ ἤρχιζον τὴν ἀνάγνωσιν ἀπὸ τὸ γράμμα τῆς μητρὸς μου. Οὐδέποτε ἤρχισα ἀπὸ ἄλλο γράμμα!

Πρωῖαν τινὰ τοῦ Σεπτεμβρίου, ἦτο ἡ τετάρτη τοῦ μηνός, θὰ τὸ ἐνθυμῶμαι καθ' ὄλον μου τὸν βίον, εἶχον λάβει ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐπιστολάς. Ἡ καλή μου γραῖα μοὶ ἔπεμπε μίαν συναλλαγματικὴν πεντακοσίων φράγκων, πρὸς τούτους δὲ μοὶ ἀνηγγέλλετο ἡ ἀποστολὴ χοιρομηρίων, λουκανίκων, οἴνου καλοῦ καὶ ἄλλων ποτῶν, παντός ὅ,τι ἐχρειάζετο τέλος πάντων διὰ νὰ καλοπεράσω ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα. Ἡμῖν εὐχαριστημένος, ἐπέτω ἀπὸ τὴν χαρὰν μου καὶ ἐν ᾧ ἀνεγίνωσκον, διέκρινα μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπὶ τῶν λοιπῶν φακέλλων τὸ γράψιμον τῆς ἐξαδέλφου μου τῆς Γραῖτχεν καὶ παλαιῶν μου φίλων. Ἀπεχώρησα εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἰδιαιτέρον δωμάτιον τῆς λέσχης διὰ νὰ ἀπολαύσω μόνος μου τὴν εὐτυχιάν μου ἐν ἀνέσει καὶ ἡσυχίᾳ. Ὁ Γουζὼν τὸ ἤξευρε καλά τὸ μέρος, θὰ νομίζῃ ὅτι τὸ βλέπει. Βισέρχουμαι καὶ βλέπω τὸν ἀκροβολιστὴν, ὅστις τὴν ὄραν ἐκείνην μὲ ὄψιν τεταραγμένην ἔσχιζε τὴν ταινίαν μεγάλης ἐφημερίδος.

«Ἐ!, τῷ λέγω ἀπερισκέπτως, τί κάμνεις λοιπὸν αὐτοῦ; δὲν σε εἶδον εἰς τὴν διανομὴν, δὲν εἶχες γράμματα σήμερον;»

Ἐχύθη εἰς τὸν λαιμόν μου ὡς μικρὸς λέων καὶ σφίγγων με ἀνέκραξε·

«Μὲ προσβάλλεις! τί σοῦ ἔκαμα καὶ μὲ προσβάλλεις! Ἡξεύρεις πολὺ καλά ὅτι κανεὶς δὲν μοὶ γράφει! Ἄχ Κάρολε, Κάρολε!» Καὶ διὰ μιᾶς, χωρὶς νὰ μοὶ δώσῃ καιρὸν νὰ ἀρθρώσω οὐδὲ λέξιν, διεσκέλισε τὸ χαμηλὸν τοῦ δωματίου παράθυρον καὶ ἔφυγε κλαίων. Τὸ κατὰσθημα τῆς στρατιωτικῆς λέσχης εἶναι εὐτυχῶς ἰσόγειον.

Ἐμείνα ἀπεκτηνωμένος. Ἡμῖν ἀνώτερός του καὶ εἶχεν ὑψώσει κατ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα· ἂν τις ἤθελε μᾶς ἴδει, θὰ παρεπέμπετο εἰς τὸ στρατοδικεῖον, ἐγὼ ὅμως οὐδόλως ἐσκέφθην περὶ τούτου. Ἡ πρώτη ἡ ἰδέα, ἡ ὁποία μοὶ ἐπῆλθεν ἦτο νὰ φυλάξω τὰ γράμματά μου καὶ νὰ τρέξω νὰ τὸν εὔρω διὰ νὰ μάθω πῶς καὶ κατὰ τί τὸν εἶχον πειράξει. Ἐπορεύθην εἰς τὴν κατοικίαν του, ἀλλ' ἐκεῖ μία ἐλευσινὴ μὲ βαμμένους τοὺς ὀφθαλμούς μου ἔκλεισε τὴν θύραν κατὰ πρόσωπον. Οὕτως ἔμαθον, τούτο ἐν παρενθέσει, τὴν πρὸς αὐτὴν σχέσιν του.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, λίαν πρωῖ, ἐκοιμώμην ἀρκετὰ κακὰ ὑπὸ τὴν κουνουπιέραν μου, ἔχον ἀνοικτὴν καὶ τὴν θύραν καὶ τὸ παράθυρον, ὅτε ὁ ἀκροβολιστὴς μ' ἐξύπνισε καλέσας με κατ' ὄνομα. Ἐφόρεσα τὸ ἐνδυμᾶ μου καὶ ἔσπευσα εἰς προὔπαντήσιν του. Μὲ ἀσπάζεται, κλαίει, ἀραδιάζει ἐν βίᾳ καὶ ἀναμιξὲ πολλὰ καὶ ποικίλα, συχνάκις ἐπαναλαμβάνων μὲ συγχαρεῖς.

«Δὲν ἤξευρεις, λέγει, δὲν δύνασαι νὰ ἤξεύρῃς. . . ἀλλὰ τὰ πάντα θὰ σοὶ εἶπω, Κάρολε! Εἶμαι ὁ δυστυχέστατος τῶν ἀνθρώπων. Ἀγαπῶ μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς καρδίας μου καὶ οὐδὲ κἂν μὲ ἐνθυμοῦνται. Αὐτὸ εἶναι ἡ παγωμένη κόλασις τοῦ Δάντου!»

Ἐκτοτε ἔμαθον ὅτι ὁ Δάντης εἶχεν ἐπινοήσει κόλασιν ἄνευ πυρός.

Μὲ παρέρσυρεν εἰς τοὺς ἀγροῦς, εἰς τὴν ἐσχὴν. . . δὲν θὰ τὴν λησμονήσω ποτέ. Δὲν ἤξευρω ἂν τὸ ἔχετε παρατηρήσει, δασάκις συμβᾶν τι λυπηρὸν ἢ εὐχάριστον ἐμπήξει κἂν ἐν καρφίον εἰς τὸ μέγα ἐκείνο σκηνογράφημα; τετέλειστοι! δὲν λημονεῖ τις πλέον τὸ σκηνογράφημα. Οὕτω παραδείγματος χάριν τὸ χωράφιον, ὅπου ἡ Γραῖτχεν ἡ ἐξαδέλφη μου. . . ἀλλ' ἄς μὴ συγχέωμεν τὰς δύο ἱστορίας.

Ἦρχισε λοιπὸν νὰ μοὶ διηγήται τὸν βίον του μὲ τόσην καρδίαν! Ἀχ! ὅταν τις ἤξεύρη ἐγκαίρως νὰ οἰκονομῇ, ἔρχεται στιγμή, καθ' ἣν ἀναδεικνύεται αἰφνης πλούσιος! Ἡ διήγησίς του ἦτο, πῶς νὰ τὴν εἶπω, τρικυμία, ἐκρηξίς, κάτι τι ἰσχυρότερον. Ἄς εἰπώμεν, ὡς ἐν πυροβόλον, τὸ ὅποιον ἤθελε τις ἀπὸ τοῦ 1850 ἀδιακόπως γεμίζει καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ καθ' ἐκάστην ὥραν καὶ εἰς τὸ ὅποιον ἤθελε θέσει πῦρ διὰ μιᾶς τῶρα δά! Ἀκούεις τὸν κρότον; Εἶναι τρομερός. Καὶ ὅμως ὁ νεανίας ἐκεῖνος ἦτο λεπτοφυσίτερος, τρυφερώτερος, αἰσθηματικώτερος παρ' ὅσον ἡ Ἀλσατία καὶ ἡ Γερμανία ὁμοῦ, καὶ δὲν εἶχε γνωρίσει ποτὲ οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα!

Ὁ πατήρ του, ὁ Κ. δὲ Γαρδελύξ, δὲν ἦτο πατήρ ἦτο εἰς ἐκ τῶν κυρίων ἐκείνων τοῦ συρμού. Εἶχεν ἓνα στάβλον εἰς τὸ Σαντιλλύ, μίαν χορεύτριαν εἰς τὴν Ὀπεραν ἦτο δὲν ἤξεύρω τι εἰς τὴν ἵππικὴν ἐταιρίαν, ταμίας ἢ ἀντιπρόεδρος, ἀλλὰ τὸν ἀπερρόφα ὀλοκλήρην ὁ βίος τῶν Παρισίων καὶ εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἐλησμόνει τὸν δρόμον τοῦ μεγάρου του. Ἡ σύζυγός του, νυμφευθεῖσα ἐν ἡλικίᾳ δεκαπέντε ἐτῶν καὶ γενομένη μήτηρ μετὰ ἐν ἔτος, δὲν εἶχεν οὔτε θρέψει, οὔτε ἀναθρέψει οὔτε γνωρίσει τὸν υἱὸν τῆς.

Ἐγὼ, ἡμῖν τεσσάρων ἐτῶν καὶ ἀκόμη μὲ ἐθήλαζεν ἡ μήτηρ μου καὶ ἂν τὴν ἐβλέπετε θὰ εἰπιθεσθε ὅτι ἡ τροφοδότησίς μου δὲν τὴν εἶχε καθ' ὅλου κουράσει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι εἰς τὸν τόπον μας τὰ καρᾶσια δὲν νυμφεύονται εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ὥστε ἔχουσι πλήρεις τὰς δυνάμεις των. Ραχιτικὰ παιδία εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀποκτᾶ μία μήτέρα ὅταν τεκνοποιῇ πρὸ τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου. Οὕτως ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λεοπόλδου, ἧτις ἐγεννήθη τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν ἀδελφόν τῆς εἶναι ἀριστοῦργημα ὅποιος δὲν πιστεύει ἄς ὑπάγῃ νὰ τὴν ἴδῃ αὐρίον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Δύο βήματα εἶναι, δὲν εἶναι ἀλήθεια, Φιτζ Μούρ;

Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ αὐτὸ ξύλον κομμένοι, διότι ἤκουσα ὅτι πολλοὶ γεννῶνται καὶ ζῶσιν ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος νέος χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται τὴν παραμικρὰν διὰ τοῦτο ἐνόχλησιν. Εἶχον λοιπὸν δώσει τὸ παιδίον εἰς τροφὸν βουργουνδιαν ἀρίστης κράσεως, τὴν ὅποιαν ἐπλήρωνον καλῶς καὶ τὴν ὅποιαν κατόπιν ἀκριβοῦς ἐξετάσεως εἶχεν ἐκλέξει ὁ ἰατρός τῆς οἰκογενείας. Τὰ σπάργανά του εἶχον παραγγελλθῆ εἰς τὸ πρῶτον κατὰστημα τῶν Παρισίων, τὸ ἀπεγαλάκτισαν ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα καθ' ὅλους τοὺς κανόνες τῆς τέχνης καὶ τῷ ἔδωκαν ἐπειτα σειρὰν ὄλων διακριθεισῶν ἡδῆ παιδαγωγῶν διὰ νὰ μάθῃ τὰ ἀγγλικά, τὰ γερμανικά καὶ τὰ ἰταλικά, χωρὶς νὰ τὰ μαθῆναι. Εἰς ἡλικίαν ἑπτὰ ἐτῶν ἐξῆλθεν ὡς πρίγκιψ ἀπὸ

τῶν χειρῶν τῶν γυναικῶν καὶ παρεδόθη εἰς κομφοπρεπῆ καὶ νεαρὸν ἀββᾶν, ὅστις ἐκάλει πάντοτε τὸν μαθητὴν του κύριον ὑποκόμητα. Ὁ ταλαίπωρος ἀββᾶς μὲ ὅλα τὰ γράμματα, τὰ ὅποια ἤξευρε καὶ τὰς ἀρετάς, τὰς ὅποιās εἶχε διδασχθῆ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν σχολὴν, συνησθάνετο τὴν ταπεινότητά του καὶ ἐπανελάμβανε πάντοτε καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὅτι ὁ πανάγαθος Θεὸς τὸν εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ ἀρότρου διὰ νὰ τὸν καθίσῃ ὑπὸ τὰ μεγαλοπρεπῆ φατώματα τῶν μεγιστάνων. Διὰ τοῦτο μόλις ἐτόλμα νὰ κἀθηται ὁ δυστυχὴς καὶ ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ βαδίσῃ ἐπὶ τινος τάπητος ὕψους μετεώρους τοὺς μεγάλους του πόδας ὡς διὰ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν ἀπὸ τὰς ὡραίας ζωγραφίας τοῦ τάπητος. Φαντάζεσθε λοιπὸν τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο πλάσμα, ἄνευ γονέων, ἄνευ συντρόφων, ἄνευ ἄλλης σχέσεως ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης πλὴν τοῦ ζηροῦ ἐκείνου καὶ ταπεινοτάτου ἀββᾶ! Πολὺ μικρὰν εὐχαρίστησιν θὰ ἐπροξένουν βεβαίως εἰς αὐτὸν οἱ Παριῖοι. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι διήρχετο ἐξ ἡμῶν τῶν ἐτῶν εἰς τὸν πατρικὸν πύργον, ὁ δὲ χρόνος τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του ἦτο ὁ ἀνεκτότερος τοῦ βίου του. Διότι τότε ἄφινον τὸν ὑποκόμητα νὰ τρέχῃ, νὰ κηπουρῇ, νὰ ἀναβαίνῃ εἰς τὰ δένδρα, νὰ ἵππεύῃ ὥρας ὀλοκλήρην. Ἐκεῖ δὲ εἶχε σχετισθῆ ὀλίγον καὶ πρὸς τὴν οἰκογενειάν του ὁ Λεοπόλδος ἔγευματιζεν ἐνίοτε εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸν ἐκάλουν εἰς τὴν αἴθουσαν διὰ νὰ διασκεδάσῃ ὀλίγον τὴν συντροφίαν ὅταν δὲν ἦσαν ξένοι καὶ ἐμάστιζε τὰς ὕλους τῶν παραθύρων ἢ βρογῆ. Ἡ σκαιοτήτης του, τὸ ἄγριον τοῦ χαρακτῆρός του καὶ αἱ ἐπτοημένα του ἀποκρίσεις εὐχαρίστου πολὺ τὴν κυρίαν κόμησσαν καὶ τοὺς ξένους αὐτῆς φίλους. Ὅσάκις δ' ὁ μικρὸς γελωτοποιὸς ἠγριούτο διὰ τοὺς ἀστεϊσμούς, τοὺς ὁποίους τῷ ἔκαμον, τὸν ἀπέπεμπον νὰ ἐπανεῦρῃ τὸν ἀββᾶν του. Μοὶ ἐδιηγεῖτο βραδύτερον ὁ Λεοπόλδος ὅτι ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἡδῆ πέντε ἐτῶν εἶχε σκεπθῆ νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ὅσάκις ἀναγινώσκωμιν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι μικρὸς παῖς ἐγενεῖν αὐτόχειρ, ἔχομεν ἄδικον νὰ λυπώμεθα τοὺς γονεῖς ἔγὼ νομίζω ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει πρῶτον νὰ φυλακίζωνται οἱ γονεῖς, οὕτω δὲ θὰ ἐβλέπομεν νὰ ὀλιγοστεύωσιν αἱ τοιαῦται αὐτοχειρίαι.

Τὸν Λεοπόλδον τὸν ἔσωσεν ἡ φίλιὰ του πρὸς τὴν μικρὰν Ἐλένην καὶ ἄφρις ἐνὸς νέου διδασκάλου, ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, περὶ τοῦ ὁποίου πάντοτε εἰς τὸ ἐξῆς ὁ ταλαίπωρος ἀκροβολιστῆς ὠμίλει μετὰ ἄκρου σεβασμοῦ ὡς περὶ πατρός. Ὄνομάζετο Περγᾶς καὶ εἶχε παυθῆ ἀπὸ τὴν δημοσίαν τοῦ καθηγητοῦ θέσιν, ἣν κατέειχεν, ἔνεκα ἐνὸς μικροῦ βιβλίου, τὸ ὅποιον εἶχε νεωστὶ γράψῃ καὶ τὸ ὅποιον διελάμβανε περὶ τῶν ἐπεκτεῶν εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν μεταρρυθ-

μίσεων. Ἄν ἤθελε γράψῃ δέκα ἔτη βραδύτερον τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, ὁ Περγᾶς θὰ εἶγινετο ὑπουργός.

Δὲν ἤξεύρω τί ἀπέγεινε τὸ βιβλίον καὶ ἡ δι' αὐτοῦ προτεινομένη νέα μέθοδος, τὰ ἀποτελέσματα ὅμως, τὰ ὅποια ἐγὼ εἶδον ἦσαν ἀληθῶς ἐξαιρετά. Φαίνεται ὅτι ὁ διδάσκαλος εἶχε πολιορκήσει πανταχόθεν τὴν διάνοιαν τοῦ μαθητοῦ του, ἐξεγείρων πάσας αὐτοῦ συγχρόνως τὰς ψυχικὰς δυνάμεις ὡς ὑπηρετῆς ξενοδοχείου, ὅστις διατρέχει τοὺς διαδρόμους κτυπῶν εἰς πάσας τὰς θύρας τῶν δωματίων. Ἡ μία μελέτη ἀναπαύει ἀπὸ τὸν κόπον τῆς ἄλλης, οὕτω δὲ τὸ παιδίον εἰργάζετο ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας χωρὶς οὐδῶλος νὰ ἀποκάμῃ. Ἐν Παρισίῳ ὁ μαθητῆς καὶ ὁ διδάσκαλος ἠκραζόντο τὰ δημόσια μαθήματα, ἐφοίτων εἰς τὰ μουσεῖα καὶ τὰς δημοσίας συλλογὰς καὶ περὶ πάντων ἐφιλοσόφουν καὶ συνομιλοῦν ὡς δύο φίλοι στενοὶ συνομιλοῦντες περὶ τῶν ὑποθέσεων των. Εἰς τὴν ἐξοχὴν δ' ὅταν ἦσαν, ἔκαμον παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἐσπούδαζον τὴν γῆν, τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα, τὰ γεωργικὰ πράγματα, τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν, πολλάκις δὲ ἐπὶ μακρὸν ἐκλείοντο διὰ νὰ ἀναγνώσωσιν ὁμοῦ ἐκλεκτοὺς συγγραφεῖς. Ἦτο λαμπρὸς βίος, τὸ δὲ παιδίον ἠσθάνετο ὅτι εἶγινετο ἀνὴρ. Ἐφ' ὅσον δὲ ἀπέκτα πραγματικὴν ὑπεροχὴν, ἐλησμόνει τὰς ματαιότητας τῆς ἀριστοκρατικῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ πλοῦτου καὶ κατὰ μικρὸν ἠτένιζε πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν ἰδέαν τοῦ νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν Γαρδελύξ νέαν ἀξίαν. Εἶχεν ἀρχίσει νὰ γράψῃ, ἐστιχοῦργεῖ δὲ μὲ ἱκανὴν εὐχέριαν. Τὸ ἀσθενικὸν τῆς παιδικῆς τοῦ ἡλικίας εἶχεν ἐμφυτεύσει εἰς τὸν χαρακτῆρά του ποιητικὴν τινα ἔξιν, τὴν ὅποιαν ἡ ἐπειτα ἐπεληθούσα ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις δὲν εἶχεν ἀπομαράνει. Εἰς ἡλικίαν δεκαεῖ ἐτῶν ὠνειροπόλει νὰ γείνη λόγιος ποιητῆς ὡς ὁ Λουκρήτιος καὶ νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰ ἀμαθέστερα πνεύματα τὰς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας διὰ τῆς γοητείας τῶν στίχων. Διότι ἠμολογούμενον εἶναι ὅτι ἡ ποίησις εὐκολώτερον ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ παρὰ ὁ λόγος ὁ πεζός, ὁμοιάζει πρὸς τὴν βεβιασμένην σφαῖραν, ἡ ὅποια καὶ μακρότερον βάλλεται καὶ ἐπιτυχεστέρον.

Θὰ ἴδῃτε, κύριοι, πόσον παραζένον πρᾶγμα καὶ ἀλλόκοτον εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη καρδία. Ὅλην ἐκείνην τὴν δόξαν, ἣν ὠνειρεύετο τί νομίζετε ὅτι ἤθελε νὰ τὴν κάμῃ; Δὲν τὴν ἤθελε διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλ' ὡς προσφορὰν νὰ τὴν καταθέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς κοίτης ἐκείνης, ἧτις ὑπανδρεύεται αὐρίον, τῆς κυρίας δὲ Γαρδελύξ. Θὰ ἦτο ἀπίστευτον δι' ἐμὲ τὸ πρᾶγμα, ἂν δὲν τὸ ἤξευρον ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Λεοπόλδον. Τὸ δυστυχὴς παιδίον εἶχε λατρείαν, ἀφοσίωσιν, οὐράνιον ἔρωτα ἀληθοῦς μάρτυρος πρὸς τὸ διὰ δαντελῶν καὶ τουλλίου ἐστολισμένον ἐκεῖνο νεφελῶδες πλάσμα, τὸ ὅποιον καθ' ἐκάστην ἐσπέραν ἐπέτα

συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων διὰ τῆς μεγάλης πύλης τοῦ μεγάρου εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ τοὺς χοροὺς.

Ἦθελε νὰ κατακτήσῃ τὴν ἀνεύρετον ἐκείνην μητρικὴν καρδίαν, τὴν ὅποιαν αἱ θωπεῖαι του, τὰ δάκρυά του καὶ τὰ παιδικὰ του μειδιάματα δὲν εἶχον ἔως τότε κατορθώσει νὰ πληξώσιν. Αὕτη ἦτο ἡ πραγματικὴ του φιλοδοξία, ἡ σκοπὸς τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων του· ἀλλ' ἡ ἰδέα ἐκείνη, βαθύτατα κεκρυμμένη εἰς τὰς μυχιαιτάτας πτυχὰς τῆς καρδίας του, δὲν ἦτο γνωστὴ παρὰ μόνον εἰς τὴν ἀδελφὴν του Ἐλένην. Ὁ κ. Περγᾶς, εἰς ὃν τὰ πάντα ἔλεγεν δὲν εἶχε κριθῆ ἄξιος τῆς ἐκμυστηρέσεως ἐκείνης. Λεπτὸν τι συναίσθημα αἰδοῦς τὸν ἐμπόδιζε νὰ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς ξένον ἄνθρωπον τοιοῦτον οἰκογενειακὸν μυστικόν. Ἡ ἀδελφὴ ἦτο δώδεκα ἐτῶν, πλήρης ἀγγελικῆς ἀφειλείας· «Νὰ γείνης, ἔλεγεν εἰς τὸν ἀδελφόν τῆς, μέγας ἄνθρωπος, νὰ κατακτήσῃς τὴν καρδίαν τῆς μαμᾶς... ἀλλὰ ἐπειτα νὰ τὴν μοιράσωμεν μαζί.»

Ἐν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἐγὼ ἐμάντευσα, οὐδέποτε ὅμως εἶπον εἰς τὸν ἀκροβολιστὴν εἶναι ὅτι αἱ νέαι καὶ κομψότροποι γυναῖκες τοῦ φουράματος τῆς μητρὸς του, δὲν ἀγαποῦν νὰ βλέπουν νὰ μεγαλῶνωσι τὰ τέκνα των. Ἄς ἤξεύρῃ ὁ κόσμος ὅτι γυνὴ τις ἦτο δεκαεῖς ἐτῶν ὅταν ἐνυμφεῖθῃ, ὅταν ὅμως τὴν βλέπῃ εἰς τὸν βραχίονα νέου μεγάλης ὀπωσοῦν ἡλικίας, σκέπτεται πάντοτε ὅτι ἰδοὺ νέα γυνή, ἡ ὅποια μετ' ὀλίγον θὰ ἦναι μᾶμμη.

Εἶχεν ἡδῆ ἱκανῶς προχωρήσει ἡ ἀνατροφή τοῦ Λεοπόλδου καὶ ἠδύνατο πλέον μόνη νὰ κάμῃ τὸν δρόμον τῆς, ὅτε ὁ διδάσκαλός του προσεκληθῆ εἰς τὴν νῆσον τοῦ Μαυρικίου. Ἐγγῶριότινες ἐκεῖθεν, οἵτινες εἶχον ὑπάρξει μαθηταὶ του τὸν εἶχον καλέσει νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν ἐνὸς γυμνασίου, ἰδρυθέντος εἰς τὴν ἐπιμόνωσ γαλλικὴν ἐκείνην νῆσον. Ἦτο τοῦτο σπουδαῖον μέλλον, τύχη σχεδὸν μεγάλη διὰ τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖνον ἄνδρα. Ἐπὶ πολὺ ἐδίστασεν ἂν ἔπρεπε νὰ ἀφήσῃ τὸν ἀγαπητόν του μαθητὴν, τὸ τέκνον τοῦ πνεύματός του, ἀλλὰ μήπως δὲν ἔπρεπε οὕτως ἢ ἄλλως νὰ γείνη ὁ ἀποχωρισμὸς μίαν ἡμέραν; Ὁ Λεοπόλδος εἶχεν ἡδῆ εὐδοκίμως ὑποστῆ τὰς ἀπολυτηρίους του ἐξετάσεις ὁ κόμης, ἐλευθέρως ἐν τῇ ψυχῇ του ἀδιαφορῆ, εἶχε παρασκευάσει διὰ τὸν υἱὸν του ὡραίαν νεανικὴν καταικίαν, ἡ δὲ κυρία εἶχεν ἐπίσης παραγγεῖλαι εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς ἀμαξοπηγὸν πολυτελεῖς ἐλαφρὸν ἀμάξιον διὰ τὸν κύριον ὑποκόμητα. Ἐπλησίαζε λοιπὸν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν συνήθως οἱ νεαροὶ εὐγενεῖς ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τῶν διδασκάλων διὰ νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν γυναικῶν. Διὰ τοῦτο ἀπεράσισε καὶ ὁ κ. Περγᾶς νὰ δεχθῆ τὴν προσφερθεῖσαν εἰς αὐτὸν θέσιν. Εὐθύς δ' ἄφ'

οὐ ἔγραψε τὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐδήλου ὅτι δέχεται νὰ ἀναλάβῃ τὴν νέαν του θέσιν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσεχοῦς ἔτους, ἐπορεύθη πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Λεοπόλδου καὶ τῷ εἶπε· «Θὰ ἀποχωρισθῶμεν μετὰ ἐξ μῆνας. Θὰ εἰσθε τότε δεκαεπτὰ ἐτῶν, ἡλικίας δηλαδή, ἣτις εἶναι πολὺ δύσκολος διὰ τὸν βίον τῶν Παρισίων. Εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην ὁ νέος εἶναι ἀκόμη ἄωρος διὰ πᾶσαν ὠφέλιμον ἐργασίαν· ὅστις μάλιστα τύχη νὰ ἔχῃ τὴν ἰδικήν σας περιουσίαν καὶ τὴν ἰδικήν σας ἐλευθερίαν, εὐκολώτατον εἶναι νὰ ἐξοκεῖλη εἰς ἀτοπήματα. Ἡ ποίησις δὲν εἶναι ἡ κατάλληλος ἀσχολία ἢ δυναμένη σπουδαίως νὰ σᾶς συκρατήσῃ, διότι τί ἀξιόλογον δύναται νὰ γράψῃ ἐμμέτρως ἢ καὶ πεζῶς ἀκόμη, ἐκεῖνος, ὅστις οὔτε ἐγνωρίσεν ἀκόμη τὸν κόσμον, οὔτε ἠγάπησεν, οὔτε ὑπέφερε; Πρέπει πρῶτον νὰ ζήση τις, νὰ γνωρίσῃ δηλαδή τὸν κόσμον· ἀνάγκη λοιπὸν πᾶσα νὰ ἔχητε ἐν ἔργον, μίαν ἐνασχόλησιν καὶ ἐσκέφθητε ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐκλέξετε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· χρειάζεται πειθαρχία καὶ κίνδυνος διὰ νὰ σᾶς ἀναπτύξουν τὰς ἀνδρικές τάσεις. Εἰσθε σχεδὸν ἔτοιμος διὰ νὰ εἰσαχθῆτε εἰς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τοῦ Σαιν-Σύρ· τὴν ἱστορίαν μας νὰ ἐπαναλάβητε ὀλίγον καὶ νὰ ἀσχοληθῆτε ὀλίγον τι πλεῖστον εἰς τὰ μαθηματικά. Γνωρίζετε ζωγραφικὴν, ὁμιλεῖτε δὲ ξένας γλώσσας πλεῖστον ἢ ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον. Τώρα δέ, παιδί μου, ἄς ἀσπασθῶμεν ἀλλήλους καὶ ἄς διέλθωμεν τὴν σημερινὴν ἡμέραν ὁμοῦ διαλεγόμενοι. Δύριον θὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς ἐργασίας μας καὶ θὰ τὰς ἐξακολουθήσωμεν μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ ἀπέλθω.»

Ὁ Λεοπόλδος δὲν ἔλαβε πολὺ εὐκόλως τὴν ἀπόφασίν του, ἀπ' ἐναντίας δὲ ἐπὶ πολὺ ἔμενεν ἀναποφάσιτος ζυγίζων ἐν τῷ νῷ του τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ. Τέλος ὑπεχώρησεν εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ μόνος του μάλιστα διέγραψε τὸ σχέδιον μέλλοντος βίου λογικῶς. Δύο ἔτη μαθητείας καὶ δέκα ὑπηρεσίας, ἐσκέφθη, θὰ τὸν ἦγον εἰκοσιενέα ἐτῶν ὄντα εἰς τὸν βαθμὸν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τοῦ λοχαγοῦ καὶ εἰς τὴν κτῆσιν τοῦ παρασώμου. Κατὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὴν παραίτησίν του, νὰ νυμφεῖται καὶ νὰ διαιωνίσῃ τὸ γένος του, ἀπ' οὗ πρῶτον ἤθελεν ἰσχυροποιήσῃ τὴν υἱείαν του, δυναμώσῃ τὰ νεῦρά του, συμπληρώσῃ τὴν ἀνατροφήν του εἰς τὸ μέγα σχολεῖον τοῦ βίου καὶ δοξάσῃ ἴσως τὸ ὄνομά του. Τότε θὰ ἦτο καιρὸς νὰ καλλιεργήσῃ καὶ τῆς ποιήσεως τὸ φυτόν, ἂν ὁ καθαρὸς ἀήρ δὲν ἤθελε τὸ μαράνει.

Μετὰ τινος μῆνας, ἐπειδὴ ὁ κ. δὲ Γαρδελύξ παρεσκευάζετο νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐδέχθη εἰς ἐπίσκεψιν τὸν υἱόν του.

«Κάτι σὲ βλέπω ὠχρὸν καὶ συγκεκνημένον,

εἶπεν, εὐθὺς πρὸς αὐτὸν ὁ κόμης. Ἔχεις τίποτε νὰ μοῦ ζητήσῃς; Χρήματα ὅσα θέλεις ἔχω, φίλτατέ μου, εἰς τὴν διάθεσίν σου, ὅσακις δὲ συμβῆ νὰ ἔχῃς χρέη, νὰ ἀποτείνῃσαι ἐλεύθερα πρὸς ἐμέ.

— ὦ! κύριε, ὑποθέτετε; . . .

— Ἡ ὑπόθεσίς μου, βεβαιώσου, δὲν σὲ προσβάλλει δι' ὅλου ἢ νεότης ἔχει τὰ ἰδικά της... Ἄλλ' εἰπέ μου, τέλος, τί θέλεις διότι βιάζομαι νὰ ἀπέλθω εἰς Λονδίνον.»

Ἐπρόκειτο ὁ κόμης νὰ παρευρεθῆ εἰς τὰ μέγαλα ἵπποδρόμια τοῦ Λονδίνου, διὰ τὰ ὅποια ὑπὸ πολλὰς ἐσφύσεις ἐνδιεφέρετο. Ὁ Λεοπόλδος ἐν ταραχῇ ἀνήγγειλε τότε εἰς τὸν πατέρα του τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον.

«Τί διαβολοῖδέα σου ἦλθε; τῷ εἶπεν ὁ κόμης. Καὶ νομίζεις ὅτι ἔτσι εὐκόλα εἰσέρχονται οἱ νέοι εἰς τὰ στρατιωτικὰ σχολεῖα, δὲν προετοιμάζονται, δὲν ἔχουν ἐξετάσεις νὰ δώσουν;

— Ὁ κ. Περγᾶς ἐλπίζει ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ ὑποστῶ τὰς ἐξετάσεις.

— Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἐγὼ σὲ θαυμάζω, ἀγαπητέ μου. Ἐνόμιζα ὅτι θὰ ἐσκέπτεσο προητέρα νὰ γνωρίσῃς τὸν βίον τῶν Παρισίων τώρα, ὅτε ἀπηλλάχης ἀπὸ τὰ μαθήματά σου. Δεκαεπτὰ ἐτῶν νέος νὰ κλεισθῆς εἰς τὸ σχολεῖον! Διασέδασε πρῶτα καὶ ἔχεις καιρὸν μήπως ἐγὼ σοῦ ἐμπόδισά ποτε τίποτε; Ὅταν φέρῃ εἰς νέος τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον φέρεις δύναται ἐξαιρετα εἰς ἡλικίαν εἰκοσιπέντε ἐτῶν νὰ καταταχθῆ εἰς τὸ ἵππικόν, νὰ κάμῃ ἕνα γῦρον εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ μετ' ὀλίγον ἢ γραφειοκρατία θὰ θεωρήσῃ καὶ τιμὴν τῆς νὰ τὸν προδιθάσῃ ἀξιωματικόν. Τί λέγεις; . . . . . Τέλος πάντων, ὅπως θέλεις! Ἐτοίμασε τὰ ἔγγραφα καὶ ὑπογράφω εὐχαρίστως.»

Ἡ κυρία δὲ Γαρδελύξ ἐξέλαβε τὸ σχέδιον τοῦ υἱοῦ τῆς ὡς παιδικὴν φαντασιοπληξίαν.

«Χάριν τῆς στολῆς θέλεις βέβαια νὰ γείνης στρατιωτικὸς; εὐχομαι νὰ σοῦ πηγαῖνῃ καλὰ καὶ σὲ κάμῃ κομψότερον.»

Ἡ μικρὰ Ἐλένη ὁμως εἶχεν ἄλλην ιδέαν.

«Θὰ εἶμαι τῷ ἔλεγε, πλέον ὑπερήφανος ἀκόμη ὅταν γείνης ὠραίος ἀξιωματικὸς. Ἐπειτα, ὅταν ἀκολουθήσῃς αὐτὸ τὸ στάδιον θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἴμεθα ἐνωμένοι εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν!

— Κατὰ ποῖον τρόπον;

— ὦ! εὐρηκα ἐγὼ τὸν τρόπον. Θὰ ἐκλέξῃς εἰς τὸ σύνταγμα σου τὸν καλλίτερον καὶ ἀνδριότερον ἀξιωματικόν, θὰ τὸν κάμῃς πρῶτον φίλον σου, ἔπειτα θὰ μοῦ τὸν δώσῃς νὰ τὸν κάμω ἀδελφόν σου καὶ θὰ τρέγωμεν οὕτω μαζί εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου· θὰ ἔχω ἐγὼ ἕνα λευκὸν ἵππον, θὰ νικῶμεν μάχας καὶ οἱ ἐχθροὶ βλέποντες ὅτι

θὰ ἔχητε μαζί σας μίαν κυρίαν δὲν θὰ σᾶς φωνεῖουν ποτέ.»

Αἱ σκέψεις αὗται τοῦ κορασίου ἦσαν θαυμάσιαι, διότι ὅταν ἔλεγε ταῦτα ἡ Ἐλένη ἦτο δεκατριῶν ἐτῶν. Τὰ παιδιά, βλέπετε, γεννῶνται ἀγαθὰ, ἡ ἀνατροφή τὰ διαφθείρει.

Ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ Λεοπόλδος εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του κατὰ τὰς διακοπὰς τοῦ νέου ἔτους μετὰ τὴν στολὴν τοῦ μαθητοῦ, ἡ μήτηρ του ἐξέβαλε φωνὴν παράξενον διὰ γυναῖκα, ἡ ὁποία ἀπὸ δύο μηνῶν δὲν εἶχεν ἴδῃ τὸ τέκνον τῆς· «Θεὲ μου πόσον εἶνε ἄσχημος! Ἐλένη, ἔλα νὰ ἴδῃς αὐτὴν τὴν κοῦκλαν, ὅπου μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὰς Βερσαλλίας.» Ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶναι εὐμορφος ἡ στολή τοῦ Σαιν-Σύρ καὶ ὅτι ἀσχημίζει καὶ αὐτοὺς τοὺς ὠραιότατους νέους, ἀλλ' ἦτο, παρακαλῶ, ἐπιφώνησις ἐκείνη ἀρμόζουσα εἰς Γαλλίδα προκειμένου περὶ στολῆς, ἡ ὁποία . . . ἀλλ' ἄς εἶναι! Ἡ δεσποινὶς Ἐλένη τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε δεῖχθῆ τρυφερώτερα καὶ μᾶλλον θωπευτικῶς.

«Ἀγαπητέ μου Λεό, ἔλεγε πρὸς τὸν ἀδελφόν τῆς ἠξεύρω ὅτι δὲν θὰ φορῆς αἰωνίως τὰς ἐπωμίδας τοῦ μαθητοῦ. Καὶ μὲν χρυσαλὶς, σὲ ἀγαπῶ ὡς ἂν ἦσο ἤδη ἡ λαμπροτάτη τῶν ψυχῶν!»

Ὅταν καταδιώκῃ τινὰ ἡ τύχη, δύναται ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν νὰ ἐπιρρίψῃ εἰς αὐτὸν ὅσας δυστυχίας εἶναι δυνατόν ὁ ἄνθρωπος νὰ φαντασθῆ. Ὁ Λεοπόλδος ἔχασε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον καὶ τὸν Κ. Περγᾶς καὶ τὸν Κ. δὲ Γαρδελύξ, τὸν πατέρα του. Ὁ ταλαίπωρος καθηγητὴς εὐθὺς ἄμα ἐφθασεν εἰς τὴν νέαν του θέσιν προσεβλήθη ὑπὸ πυρετοῦ, ἐπάλαισεν ἐπὶ τινος μῆνας πρὸς τὴν νόσον, ἠσθάνθη ἔπειτα ὅτι ἐκείνη ἦτο ἀκατάβλητος καὶ σταυρώσας τοὺς βραχίονας ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον. Ἡ τελευταία του ἐπιστολή, ἣν διατηρῶ, εἶναι μακρὸς καὶ τρυφερώτατος ἀποχαιρετισμὸς πρὸς ἐκείνον, ὃν ἄφινε καταμόναχον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Εἰς τέσσαρας ὅλας σελίδας ἔκαμνεν εἰς τὸν μαθητὴν του σχεδὸν εἰπεῖν πλήρες μάθημα περὶ παρηγορίας ἀντάξιον τοῦ Σενέκα ἢ τοῦ Κικέρωνος. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔχουσιν ἀφοσιώσει τὸν βίον τῶν εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν νέων ὑπάρχουσιν εὐγενεῖς καὶ τῷ ὄντι ἐκλεκτοὶ διδάσκαλοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἠξεύρω, μὰ τὸν Θεόν ἂν ἱκανῶς ἀνταμείβουσιν οἱ ἀγαθοὶ μας ἀστοὶ πληρώνοντες εἰς αὐτοὺς διακόσια φράγκα τὸν μῆνα.

Ἡ μονομαχία τοῦ Κ. δὲ Γαρδελύξ μετὰ τὸν μαρκήσιον τοῦ Κερπλοῦτ ἐθρυλήθη ὀλιγώτερον τοῦ συνήθους. Αἱ ἐφημερίδες δὲν ἔγραψαν τίποτε περὶ αὐτῆς, ἐκτὸς μιᾶς μόνον ἢ δύο, αἵτινες ἐν τῇ ἀφηγήσει τῆς ὑποθέσεως παρέλειψαν τὰ ὀνόματα ἀντικαταστήσασαι αὐτὰ διὰ μόνων τῶν ἀρχι-

κῶν ψηφίων. Καὶ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναφέρωσι καθάρᾳ ὅτι δύο εὐγενεῖς ἄνδρες, πατέρες τέκνων μεγάλων καὶ σύζυγοι κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν τῶν δύο ὠραιότερων γυναικῶν τῶν Παρισίων, εἶχον μονομαχήσει χάριν ἐλεεινοῦ γυναικαρίου τεσσαράκοντα ἐτῶν; Οἱ μάρτυρες εἶχον πιστοποιήσει ὅτι ἡ μονομαχία διεξήχθη καθ' ὅλους τοὺς κανόνας, ὁ Κ. δὲ Κερπλοῦτ ἀπεσύρθη ἐπὶ δεκαοκτὼ μῆνας εἰς τὴν Βρεττανίαν, οἱ Γαρδελύξ ἔθαψαν τὸν νεκρὸν τῶν καὶ ὅλη ἡ ὑπόθεσις καθησύχασεν.

Ἡ ἀπώλεια αὕτη ὑπῆρξε τόσον μᾶλλον ἐπαισθητὴ εἰς τὸν Λεοπόλδον, καθ' ὅσον ἐπήρηστο ἀκριβῶς ὅτι ἤρχιζε νὰ σχετίζηται πρὸς τὸν πατέρα του. Ἡ ματαιότης εἶχεν ἐπὶ τέλους ἀρχίσει νὰ διατρύπῃ τὸν τέως ἀδιάτρητον θώρακα τῆς φιλαύτου ἀδιαφορίας τοῦ κόμητος, ἐπειδὴ δ' ἤκουσε νὰ ἐπαναλαμβάνηται καθ' ἐκάστην καὶ ὑπὸ πάντων ὅτι ὁ υἱὸς του ἦτο ἀξιωματικὸς ἀρίστου μέλλοντος, ἐκινήθη τὸ ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τοῦ νεανίου καὶ πολλάκις τὸν προσεκάλει νὰ συγγευματίζωσιν, μίαν φορὰν μάλιστα εἶχε λάβει τὸν κόπον νὰ ὑπάγῃ νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του εἰς τὸ Σαιν-Σύρ, καθ' ἣν ἡμέραν ἐτελοῦντο ἵπποδρομῖαι εἰς τὸ Σατορύ, ὅπερ ὁμως, ἄς τὸ εἴπωμεν, δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου. Ἐνα μῆνα πρὸ τῆς μονομαχίας, ἣτις ἐμελλε νὰ καταστήσῃ ὄρφανόν πατρός τὸν Λεοπόλδον, ὁ κόμης εἶχε παρουσιάσει τὸν υἱόν του εἰς τινος φίλους ἐν τῇ Λέσχῃ τῆς ἵππικῆς Ἐταιρίας. Εἰς τὸ πρόγευμα πάντες προέπινον εἰς υἱείαν τοῦ μέλλοντος ἀξιωματικοῦ, τὸν ἔβλεπον ἤδη ὑπολογιζόντων τῶν Οὐσσάρων, διάγοντα, βίον ἀληθοῦς Παρισινοῦ, παίζοντα, ἔχοντα ἐρωμέναν τοῦ συρμού, βραδίζοντα τοὺς ἀναγώγους καὶ πράττοντα ὅτι ἀρμόζει εἰς Γάλλον ἵπποτῆν, Ὁ Κ. δὲ Γαρδελύξ ὑπῆρξε πάντοτε μέγας θιασώτης τῆς μονομαχίας, ἣν ὑπελάμβανεν ὡς τὸ ἄκρον ἄτων τῶν ἵπποτικῶν συνθησιῶν.

Ἀτυχεῖς περιπέτειαι ἐν τε τῷ χρηματιστηρίῳ καὶ τοῖς χαρτοπαιγνίσις εἶχον ἐπαισθητῶς ἐλαττώσει τὴν περιουσίαν τοῦ κόμητος, καὶ ὅταν ἀπέθανε τὰ τέκνα του εἶχον μόλις ἐν ἑκατομμύριον νὰ μοιράσωσι. Ἡ μήτηρ εἶχεν ἰδικὴν τῆς περιουσίαν, μόλις δὲ παρήγγειλε τὰ πένθημά της, πρώτη τῆς φροντίς ἦτο νὰ δώσῃ πλήρη ἀνεξαρτησίαν εἰς τὸν Λεοπόλδον, ὁ τρόπος δὲ οὗτος ἦτο ὁ κάλλιστος διὰ νὰ λάβῃ καὶ τὴν ἰδίαν τῆς ἀνεξαρτησίαν. Δὲν ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς· θὰ μοὶ εἶπητε ὅτι δὲν ἦτο καὶ ἀξίος πολλῆς λύπης, ἀλλὰ τέλος πάντων διὰ τὸν κόσμον καὶ ἔτι μᾶλλον χάριν τῶν τέκνων τῆς ἔπρεπε νὰ δείξῃ ὀλιγωτέραν ἀδιαφορίαν.

Ὁ θάνατος ἀφίει πάντοτε κενὸν ἐν τῇ καρδίᾳ μιᾶς γυναικός, τὸ ὁποῖον συνήθως ἀναπλη-

ροῦται δι' ἄλλης στοργῆς. Ἄλλ' εἰς τὴν λυπηρὰν ἐκείνην περίστασιν, δὲν κατώρθωσεν ὁ Λεοπόλδος νὰ υπερνικήσῃ τὴν συνήθη τῆς μητρὸς του ἀδιαφορίαν. Εὐθὺς ἅμα ἐπανῆλθεν ἀπὸ τοῦ νεκροταφείου ἐσπευσε πρὸς τὰ δωμάτια τῆς κομῆσης διὰ νὰ κλαύσῃ μετ' αὐτῆς τὸν θανάοντα, ἀλλ' ἡ κυρία εἶχε ῥητῶς ἐμποδίσῃ εἰς πάντας τὴν εἰσοδὸν καὶ δὲν εἶχε σκεφθῆ νὰ ἐξαίρεσῃ τοῦ γενικοῦ κανόνος τὸν υἱὸν τῆς. Ἡ Ἑλένη ὁμῶς ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ἔτρεξε νὰ τὸν ὑποδεχθῆ καὶ τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς.

« Ἐλα ἐδῶ, τῷ εἶπε, ἡ μήτηρ μας δὲν θέλει νὰ κλαύσῃ διότι ἔχει κεφαλόπονον, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δύο, ἀδελφέ μου, θὰ κλαύσωμεν τὸν ταλαίπωρον τὸν πατέρα μας ἐλευθέρως! »

Ἡ τρυφερότης αὕτη τῆς ἀδελφῆς του ὑπῆρξε παρηγορία διὰ τὸν ἀτυχῆ μου φίλον. Μετ' οὐ πολὺ ὁμῶς ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Λεοπόλδον ὅτι ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή του εἶχον ἀπέλθει ἵνα διατρίψωσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης τοῦ Νεουσιατέλ. Δὲν εἶχε δὲ πράξει τοῦτο ἀπὸ κακίαν ἢ κόμησσαν, ὁ λόγος τῆς αἰφνιδίας ἀπελεύσεώς τῆς ἦτο ὅτι εὗρισκεν ὅπως οὐδὲν γελῶν τὸ νὰ διαδραματίσῃ πρόσωπον ἀπαρηγόρητου χήρας ἐν Παρισίῳ, αὕτη, ἥτις ἡ νέα ἀκόμη ἦτο καὶ συνθηεῖας εἶχεν ὅπως ἰδιοτρόπους, προσεκάλεσε δὲ τὸν υἱὸν τῆς νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἐντάμωσιν τῆς εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐξετάσεών του. Τῷ ὄντι, ὁ Λεοπόλδος ἐπορεύθη εἰς Νεουσιατέλ, διέτριψεν ἐκεῖ μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς του ἐπὶ δύο μῆνας, νομίζω, μετ' αὐτῶν δὲ ἐπανῆλθον ἔπειτα εἰς τοὺς Παρισίους. Ὁ Δεκέμβριος ἦτο τότε περὶ τὰ τέλη του, τὴν δὲ πρώτην Ἰανουαρίου ἀπῆρχετο ὁ Λεοπόλδος εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἡμερῶν τῆς ἐν Παρισίῳ διατριβῆς του ἐδοκίμασεν ἐσχάτην καὶ ἀπέλπιδα προσπάθειαν. Ὁ δυστυχῆς νέος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά ἦτο πλήρης ἀγάπης καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ εὕρῃ τὴν εὐτυχίαν ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν ἤθελε νὰ ἐπέλθῃ χωρὶς νὰ ἐκσπάσῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς του ἐν δάκρυ, μίαν θωπεῖαν, μίαν εὐλογίαν, καὶ τι μητρικὸν τέλος πάντων! Ἡσθάνετο ἴσως ὅτι τὸ πρῶτον τὸν ἐκείνου ταξιδίου ἐμελλε νὰ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον. Αἱ προσπάθειαι τοῦ ὑπῆρξαν μάταιαι. Ἡ κόμησσαν δὲν εἶχε μὲν ἀκόμη εἰσελθεῖ εἰς τὴν τύρβην τοῦ κόσμου, ἄφηνεν ὁμῶς τὸν κόσμον κατὰ μικρὸν νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκόν τῆς, αἱ δὲ τοιαῦται φροντίδες τὴν καθίσταν κωφὴν πρὸς τοὺς μελαγχολικοὺς λόγους τοῦ υἱοῦ τῆς. Ἐν ᾧ δὲ εἶχε πῶς δειχθῆ εὐμενεστέρῃ ἐν Νεουσιατέλ, ἐν Παρισίῳ κατελήθη πάλιν ὑπὸ τῆς παλαιᾶς ψυχρότητος καὶ ἀδιαφορίας. Τὴν πρῶταν καθ' ἣν ἐμελλεν ὁ Λεοπόλδος νὰ τὴν ἀποχαιρετήσῃ, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἡ κατάλληλος στιγμή. Εἰσῆλθεν ἀκροποδητῆ εἰς τὸν κοιτωνίσκον

τῆς μητρὸς του. Ἡ κυρία δὲ Γαρδελυζ εἶχεν ἐστραμμένα πρὸς τὴν θύραν τὰ νῶτα καὶ παρετήρει εἰκόνα τινὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, ἣν ἐσχάτως εἶχε κάμει καὶ τὴν προτεραίαν τῇ εἶχε δώσει ὁ ἀνθυπολοχαγός. « Τέλος πάντων, εἶπε καθ' ἑαυτόν, μὲ συλλογίζεται! μὲ ἀγαπᾷ λοιπὸν ὀλίγον! » Μὲ τὴν ιδέαν δὲ ταύτην σπεύδει πρὸς αὐτὴν καὶ ῥίπτεται εἰς τοὺς πόδας τῆς.

« Ἄχ! ἀγαπητή μου μητέρα, ἐφώνησε, φίλησέ με! εὐλόγησέ με! Ἄς ἔχω μαζί μου εἰς τὰ ζῆνα ἐν σου ἐνθύμημα! »

— Εἶσαι τρελλός! ἀπήντησεν ἐκείνη, μὲ ἐτρόμαξες. Σήκω, παιδί μου, καὶ μὴ κάμνης ἀνοησίας. Θὰ ἀρρωστήσῃς καὶ θὰ μὲ κάμνης νὰ μοῦ ἔλθουν τὰ νεῦρά μου. Τί θέλεις ἀπὸ ἐμέ;

— Νὰ μὲ ἀγαπᾷς, μητέρα!

— Σὲ ἀγαπᾷ, ὅπως ἀγαποῦν τοὺς συγγενεῖς εἰς τὸν κόσμον, εἰς ὃν ἀνήκομεν δὲν εἴμεθα, δόξα τῷ θεῷ, τίποτε πρόστυχοι! Δὲν εἰξεύρω ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ κύριος Πουλγᾶς, Περγᾶς, πῶς τὸν λέγεις, ὁ ὁποῖος σὲ ἐμαθε νὰ ἔχῃς αὐτοὺς τοὺς τρόπους, ἀλλ' ὅπως δὲν φέρονται οὕτω οἱ ἄνθρωποι οἱ καθὼς πρέπει καὶ καλὰ θὰ κάμνης νὰ ἀλλάξῃς τρόπον. Παρητήρησα ὅτι ἐκόλλησε καὶ ἡ θυγάτηρ μου καὶ εἶχεν ἀρχίσει καὶ αὕτη νὰ ἔχῃ ἀπὸ αὐτῆς τὰς γελοίας αἰσθηματικότητας. Σὺ εἶσαι ἐξυπνος, ὅλοι λέγουσιν ὅτι ἡξεύρεις νὰ φέρῃσαι, ὅτι ἔχεις τρόπους ἀληθοῦς εὐγενεοῦς, ἀλλ' ὅλα σου αὐτὰ τὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα ἀναγνωρίζω, καταστρέφονται μὲ αὐτὴν τὴν νοσηρὰν εὐαισθησίαν, τὴν ὁποίαν ἔχεις. Πρέπει νὰ κυτταχθῆς! »

Αὐτὸς ἦτο ὁ μητρικὸς ἀποχαιρετισμός, τὸν ὁποῖον ἀπῆλαυσε. Τούλάχιστον τὸν παρηγόρησεν ἡ ἀδελφή του! Τὸν συνώδευσε μετὰ τῆς διδασκαλίσης τῆς μέχρι τοῦ σταθμοῦ, τὸν ἠσπάσθη, τὸν ἐθώπευσε, τὸν ἔρρανε μὲ τὰ δάκρυά τῆς καὶ ἀπεκοιμήσεν ὀλίγον διὰ τοῦ καλοῦ τῆς τρόπου τὸν ὀξὺν πόνον, τὸν ὁποῖον εἶχε διεγείρει εἰς τὴν καρδίαν του ἡ σκληρότης τῆς μητρὸς. Ἀναντιρρήτως ἐσυκοφάντη τὴν θυγατέρα τῆς ἡ κυρία δὲ Γαρδελυζ πιστεύουσα ὅτι εἶχε θεραπευθῆ ἀπὸ τῆς πολυτιμῆς ἐκείνης αἰσθηματικότητος. Ὁ Λεοπόλδος καὶ ἡ Ἑλένη ὠρκίσθησαν νὰ ἀλληλογραφῶσιν ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, ἡ ἀδελφή ἔδωκε πρὸς τὸν Λεοπόλδον χρυσοῦν μετάλλιον περιέχον τὴν εἰκόνα τῆς ζωγραφηθεῖσαν ὑπὸ τῆς κυρίας Ἑρβελὲν, ἀριστοῦργημα τέχνης, τὸ ὁποῖον ἐθαύμασα ἐξ μῆνας μετὰ τοῦ Λεοπόλδου καὶ δεκαοκτὼ ἄνευ αὐτοῦ. Ἦθ' ἄς εἶπω παρακάτω πῶς.

Ὅταν ὁ κώδων τοῦ σταθμοῦ ἐσήμανε τὴν ὥραν τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἡ Ἑλένη ἔλαβεν ἐντὸς τῶν βραχιόνων τῆς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κρυφὰ εἰς τὸ οὖς:

« Ἡξεύρεις τὴν παραγγελίαν μου μὴ τὴν λησμονήσῃς! »

Ἐκείνος ἠσθάνθη ἑαυτὸν κατὰ δύο ἔτη νεώτερον ἐν τῇ ἀναμνήσει τῆς παιδικῆς παραγγελίας καὶ μειδιῶν ἀπεκρίθη:

« Ἐπιμένεις λοιπὸν πάντοτε εἰς τὸ σχέδιον ἐκεῖνο; »

— Πάντοτε.

— Λοιπὸν ζανθὸς νὰ εἶναι ἡ μελαγχροινός;

— Σοῦ ἀφίνω τὴν ἐκλογὴν. θὰ ἐπρωτίμων ὁμῶς νὰ εἶναι ζανθός. Ἀλλὰ πῆγαινε, μὲ κάμνης νὰ λέγω ἀνοησίας!

— Χαίρει!

— Καλὴν ἐντάμωσιν. »

(Ἐπεται συνέχεια).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ

Περὶ Γεωργίου Ζαρίφης τοῦ πρό τινος ἐκμετρήσαντος τὸ ζῆν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τοσαῦτα ἐρρήθησαν καὶ ἐγράφησαν ἐνταῦθα τε καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὥστε θὰ ἐλάβανέ τις ἀτελῆ μᾶλλον ιδέαν τοῦ μετὰ τοσούτων ἐκδηλώσεων προπεμφθέντος εἰς τὸν τάφον ἀτόμου ἢ εἰκόνα τινὰ τοῦ συστήματος, τῶν ιδεῶν, τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ κόσμου, ὃν ἐξεπροσώπει· διότι ὁ Γεωργίος Ζαρίφης ὑπῆρξε πλεον ἢ ἐν ἄτομον, ὑπῆρξεν ἢ ἀκραιφνεστέρῃ ἢ τελειοτέρῃ παράστασι, ἢ ἐνσάρκωσις ἀληθῶς εἰπεῖν τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος ἐν ᾧ ἐγεννήθη, ἐζῆσε καὶ ἀνεστράφη, καὶ ὡς τοιοῦτος μᾶλλον ὁ ἀνὴρ εἶνε ἄξιος γενικωτέρου χαρακτηρισμοῦ, ὃν ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα.

Ἡ Κωνσταντινουπόλις, ἡ τουρκικὴ Κωνσταντινουπόλις, εἶνε πόλις, ἐν ἣ ὁ τύπος τοῦ ἐμποροῦ καὶ τοῦ τραπεζίτου, τοῦ κεφαλαιούχου καὶ τοῦ θέτοντος εἰς κυκλοφορίαν τὸ κεφάλαιον ὄργανον, δὲν εἶνε ὁ γνωστός τύπος οὔτε τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων οὔτε τῶν βαρβάρων κοινωνιῶν. Ἀνεκθεν βεβαίως ἀφ' οὗ χρόνου ὁ ῥήτωρ τῆς ἀρχαιότητος εἶπε τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο τὸ ἐκάστοτε ἐπαναλαμβανόμενον ὑπὸ ποικίλας μορφῆς καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων «δεῖ δὴ χρημάτων», καὶ πολὺ πρότερον ἀκόμη, τὸ χρῆμα ὑπῆρξεν ἰσχυρὸν ὄργανον, φοβερὸν ὄπλον, μέγας παράγων τῶν πολιτειῶν. Ἄλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰδίως, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ τουρκικοῦ κράτους, ὁ παράγων οὗτος ἠνωμένος μετὰ νοημοσύνης, πνεύματος καὶ βευστότητός τινος τοῦ ἐξωτερικοῦ χαρακτῆρος διεδραμάτισε πρόσωπον, οὐ ὅμοιον δὲν ἀπαντᾷ ἐν ἄλλαις πολιτείαις. Ἡ σύγχρονος καὶ ἡ μικρὸν παλαιότερα ἱστορία τῆς Σταμποῦλ ἀναφέρει διάφορα ὀνόματα τραπεζιτῶν, Ἀρμενίων ἰδίως, οἵτινες μετὰ τὸν ἀρχιευνούχον καὶ τοὺς συμβούλους τοῦ Διθανίου ἐβάρυναν πολλὰκις εἰς τὴν πλάστιγγα τῶν ἀποφάσεων τῶν Σουλτάνων καὶ

εἰς τὰς τύχας τοῦ ἔθνους των. Ὁ κλῆρος ὅστις θεωρεῖται συνήθως ὡς ἰσχυρότατος μοχλὸς τῆς ἐθνικῆς δράσεως ὑπῆρξε μᾶλλον παθητικὸν ὄργανον ἐνεργείας ἢ ἀντενεργείας πρὸς τὴν τουρκικὴν ἐξουσίαν, ἐνῶ οἱ διὰ τοῦ πλοῦτου αὐξήσαντες καὶ διὰ τῆς εὐνοίας πάλιν αὐξήσαντες αὐτὸν ἦσαν ὄργανα πραγματικωτέρας ἐνεργείας. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ οὕτω πῶς αὐξανόμενοι εἰς παλαιότερους χρόνους ἐτελεύτων πάντοτε μὲ τινα ἀπώλειαν, καὶ ἡ ἀπώλεια ἦτο συνήθως τῆς κεφαλῆς των, ἥτις ἐπιπτεν ἐπὶ τέλος θύμα τῆς βασιουργίας καὶ τῆς ἀπληστίας τῶν αὐλικῶν, ἐπισκιάζομένων ὑπὸ τοῦ πλοῦτου ἀλλὰ καὶ τῆς αὐξούσης ἐπιρροῆς τοῦ κατόχου αὐτοῦ. Εἰς τοιαύτην τινὰ ἱστοριονομικὴν πηγὴν δυνατόν εἰπεῖν ὅτι εἶχε τὴν ἀρχὴν καὶ ἡ δύναμις τοῦ Γεωργίου Ζαρίφης παρὰ τοῖς κρατοῦσι καὶ ἡ κραταιότης αὐτοῦ ἐν τῷ ἔθνικῷ φρονήματι, συντελούντων ὁμῶς καὶ ἰδιαζούσης μορφώσεως καὶ χαρακτῆρος ὅστις ἦν ὅλος ἴδιος αὐτῷ καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ βάθος ἦν ἡ ἐμφυτος κοινωνικὴ ἀγαθότης καὶ τὸ βαθύ αἰσθημα τῆς εὐποίας ὑπὸ τε γενικὴν καὶ μερικὴν ἐποψιν, πρὸς τε τὰ ἄτομα καὶ τὰς κοινότητας, καὶ ὑπὸ τὴν γενικωτέραν τέλος ἐποψιν τοῦ ἔθνους, ἥτις ἀπεκρυσταλλοῦτο παρ' αὐτῷ εἰς τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν αἰσθημα τῆς φιλογενείας, καὶ διεμόρφωσεν αὐτὸν ὡς τὸν ἀκρότατον τύπον, τὴν ὑψίστην παράστασιν τοῦ φιλογενεοῦς τραπεζίτου Ἑλλήνου.

Πρὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ὁ Γεωργίος Ζαρίφης, καὶ νεώτερος ἐτι καὶ ἦττον πλούσιος καὶ ὅτε οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει τραπεζίται ἦσαν ἀπλοὶ σαράφιδες ἢ τοκισταί, ἦτο εἰς ἐκ τῶν πολλῶν ἐμπόρων οἵτινες ἀπετέλουν πολλὰς μικρὰς δυνάμεις συντελούσας πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ παραγούσας οὐχ ἦττον ἐν λεπτομερείᾳ τὸ αὐτὸ εὐεργετικὸν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐφημίζετο ἤδη, ἦτο κύκλος ἔχων εὐρυτέραν ἀκτίνα ἀγαθότητος, αἱ πράξεις αὐτοῦ καὶ ἡ πρόοδος τοῦ ἐνεργοῦ σταδίου τοῦ ἀπῆγγαζον ἤδη ὡς ἠὲς ἀνατέλλοντος Ἡλίου. Ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος ἐχάραξε τὴν ἀρχὴν νέου σταδίου ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἦτο ἀφετηρία νέου βίου, αἱ πολιτικαὶ συνθήκαι ἤρξαντο ἀλλοιοῦμεναι, αἱ κοινωνικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ ἐπίσης. Ἡ δύναμις τοῦ χρήματος ἤρξατο συστηματοποιουμένη, οἱ ἐμποροὶ ἐγένοντο μεγαλέμποροι καὶ οἱ μεγαλέμποροι τραπεζίται. Νέα πολιτικὰ ζητήματα προέκυψαν εἰς τὸ μέσον, ἀπῆρτοῦντο νέοι χαρακτῆρες καὶ νέα μορφή τῶν ὑπολήψεων. Ὁ Γεωργίος Ζαρίφης προέβαλε τότε τελειότερος. Πατριαρχικός, διασώζων τὸ ἄρωμα καὶ τὴν χροίαν τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν χρόνων ἀφ' ὧν ἐζήρξατο *σελεμπῆ Γεωργάκης* — ἄς μοι ἐπιτραπῆ ἡ προσωνομίαι δι' ἣς ἦτο γνωστός καὶ προσεφανεῖτο ὑπὸ τῶν οἰκείων

καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἦτις ἐχαρακτήριζε τὸν τύπον τῆς ἐποχῆς — δὲν ἐβράδυνε νὰ δεῖξῃ ὅτι παρουσίαζε καὶ τὰ στοιχεῖα δι' ὧν ἠδύνατο νὰ ἀνταποκριθῇ καὶ πρὸς τὸν νέον βίον καὶ τὰς νέας ἀπαιτήσεις ὡς Γεώργιος Ζαρίφης. Ὁ τέως ἔμπορος ἀνέλαβε τὴν δρᾶσιν τοῦ τραπεζίτου τῆς ἐποχῆς, αἱ σχέσεις ἄλλως τὰς ὁποίας ἐκαλλιέργει ὡς ἀνεπαισθήτως σχεδὸν μετὰ πάσης τάξεως καὶ φυλῆς ἀνθρώπων ἐν τῇ Βαλκωνίᾳ τῶν φυλετικῶν στοιχείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔχων ὡς κέντρον τὴν ἰδίαν φυλὴν πάντοτε καὶ ὡς στάδιον τὴν τουρκικὴν, ἢ πεῖρα τοῦ προγενεστέρου αὐτοῦ σταδίου καὶ ἡ ἀντιληπτικότης τῶν εἰσαχθέντων εὐρωπαϊκῶν στοιχείων καὶ θεωριῶν εἰς τὸ ἔμποριον καὶ τὰ χρηματιστικά, κατέστησαν αὐτὸν οὐ μόνον τὸ εὐπλαστότερον ὄργανον, ἀλλὰ καὶ σχολὴν νέαν ἔμπορικῆς καὶ τραπεζικῆς δρᾶσεως. Ὁ δὲ τέως εὐεργετικὸς ἀνὴρ, ὃν ἡ φύσις, ἢ εἴξις, ἢ ἀνατροφή εἶχον παρασκευάσει πρὸς τοῦτο, ἀνέλαβε τὴν δρᾶσιν τοῦ φιλογενοῦς καὶ φιλανθρώπου, χωρὶς ν' ἀποβάλλῃ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον στοιχεῖον τοῦ προτέρου αὐτοῦ τύπου. Οὕτως ἐν ᾧ ἦν ὁ *σελεμπὴ Γεωργάκης* ἐτι καὶ μέχρι τελευτῆς ὁ πατριαρχικὸς ἀνὴρ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῇ πατριᾷ τῶν περιουκούντων καὶ οἵτινες ἐδέχοντο τὴν ἄμεσον ἀγαθοεργίαν αὐτοῦ ἐπίδρασιν καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐπαιτῶν, οἵτινες ἐμυρμηκίαν περὶ αὐτὸν τὸ σάββατον ὅτε κατήρχετο εἰς τὸ γραφεῖον του, ἦτο συγχρόνως ὁ ἐξ ἀνωτέρας περιωπῆς φιλογενῆς εὐεργέτης τῶν ἐθνικῶν καθιδρυμάτων, ὁ ἰσχυρὸς προστάτης καὶ ἀντιλήπτωρ τῶν χρηζόντων προστασίας, ὁ γενναῖος ἀείποτε χορηγὸς τῶν σπουδάζόντων νέων οἵτινες ἤθελον συστηθῆ πρὸς αὐτὸν ὡς διακρινόμενοι ἐπὶ εὐφυΐᾳ ἢ ὡς ἐπαγγελλόμενοι ἀγαθὰ τῇ ἐθνικῇ προόδῳ, ὁ φιλάνθρωπος συνδρομητὴς πάσης ἀγαθῆς ὑποθέσεως, ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος ἐν τοῖς ἐθνικοῖς πράγμασι.

Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἡ ἐνέργεια τοῦ Γεωργίου Ζαρίφης παρεξηγήθη πολλάκις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐνταῦθα μάλιστα εἰς περιστάσεις τινὰς κρίσιμων ἐθνικῶν ζητημάτων. Ἄλλ' ἀπ' ἐνός ἡ μαλακότης αὐτοῦ ἐν τῷ βουλγαρικῷ ζητήματι ὅτε τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη τοῦτο καὶ ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπέρρεε μᾶλλον ἐκ τῆς φιλάνθρωπικῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ ἐκ τοῦ εὐρέως ἐκείνου αἰσθήματος τοῦ χριστιανικοῦ κοσμοπολιτισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ, ὅπερ ἂν καὶ φαίνεται ὡς τὸ ἀγλαότερον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλλήνου, ἀλλ' εἶνε συγχρόνως καὶ τὸ ἐθνικὸν μειονέκτημα αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν ἄλλων φυλῶν. Ἀλλὰ ὁ Γεώργιος Ζαρίφης οὐδέποτε ἦν ἐπιβλητικὸς ἐν ταῖς συμβουλαῖς αὐτοῦ. Παρεῖχεν αὐτοῖς ὡς καθῆκον καὶ ἐγίνωσκεν ἐκ προτέρων ὅτι ἦτο δυνατόν καὶ νὰ μὴ ἀκολουθήσωσιν αὐτάς. Ἄλλως οὐδέποτε ἐζήλωσεν οὐδ' ἐφιλοδοξοῖ τὸ

πρόσωπον Πυθίας ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει. Ἦτο ὁ στρατάρχης πάσης ἐνεργείας ὅστις εἰσήγε μὲν τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς συμβουλαῖς ὧν προΐστατο, ἀλλ' ἄφινεν εἰς αὐτὰ νὰ εἰπωσιν τὴν τελικὴν λέξιν. Τὸ ἔμβλημά του ἦν ἡ πρακτικότης, ὅπερ ἐπανελάμβανε συνήθως διὰ τῆς ἀγαθωτάτης φράσεως «πρακτικὰ πράγματα.» Καὶ ἴσως μάλιστα αὐτὸς διὰ τοῦ διαυγοῦς αὐτοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς πρακτικότητος διέβλεπεν ἐνίοτε πολλῶ ἀπώτερον ἢ ἄλλοι συστηματικοὶ καὶ διὰ τῶν πολυπλόκων θεωριῶν αὐτῶν.

Ἄλλ' ἡ τραχυτέρα περίοδος τῆς παρεξηγήσεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Γεωργίου Ζαρίφης ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ τοῦ κρητικῷ ζητήματι. Ἡ ὑπερεξηγημένη τότε φιλοπατρία τοῦ ἐλευθέρου Ἑλλήνου δὲν διέβλεπεν ἐν αὐτῷ ἢ αὐτόχρομα προδότην. Ὁ Ζαρίφης ἦν ὁ τραπεζίτης ὁ ποιούμενος δάνεια πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος. Ἐν Ἀθήναις, ἂν εὐρίσκετο πρὸς στιγμὴν τότε, ἤθελον ὑποστῆ τὸν νόμον τοῦ *Ἀντζὶ* ἐξάπαντος. Ἄλλ' εἰς τοὺς κρίνοντας σήμερον ἄνευ τῶν προλήψεων τῆς ἐποχῆς ὑπάρχει ἀκαταμέτρητος διαφορὰ καὶ μεταξὺ τοῦ Θεμιστοκλέους ἀκόμη φεύγοντος τὸν ἀχάριστον δῆμον Ἀθηναίων καὶ καταφεύγοντος πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ τοῦ Γεωργίου Ζαρίφης βιούντος, ἀναστροφόμενου καὶ σχεδὸν πολιτευομένου παρὰ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῖς. Ὁ Ζαρίφης ἐδάνειζε τοῖς Τούρκοις χωρὶς νὰ εἶνε διπλοῦς χαρακτήρ, ὁ Ζαρίφης ἠσπάζετο βεβαίως ἐγκαρδίως τὸ κίνημα τῶν Κρητῶν χωρὶς ν' ἀποκρύπτῃ τὴν ἐνδόμυχον εὐχὴν ὅπως ἡ νῆσος ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου καὶ ἐδίδοε χεῖρα βοήθειας εἰς τὸν ἀγῶνα ὅσον ἠδύνατο νὰ δώσῃ. Ἀλλὰ προσκληθεὶς νὰ συμμετάσχῃ δανείου, οὐτινος δὲν ἦτο ὁ σηματοφόρος, αὐτὸς ὁ τραπεζίτης, οὐ αἰ πράξεις πρὸς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν ἦσαν εἰς ἀδιεξίτητον λαβύρινθον, ὡφείλει ἄρα νὰ ὑψώσῃ σημαίαν ἀνταρσίας; ὡφείλε νὰ θυσιάσῃ αὐτὸς πολιτικὴν ἐπιρροὴν καὶ δυνάμιν ἢ ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ὑπολοίπου δούλου Ἑλληνισμοῦ, ἴσως δὲ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμπεριόντων τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς; Βεβαίως δὲν ἦτο τόσῳ ἐπιπόλαιος καὶ ἔπραξεν ὡς Ἕλληνας οὐχ ἦττον ἢ ὡς τραπεζίτης, ὅ,τι κατεκρίθη τότε ὡς ἀνθεθνικόν.

Ὅ,τι πρὸ ὀφθαλμῶν εἶχεν ὁ Γεώργιος Ζαρίφης πάντοτε δὲν ἦτο ἡ Ἑλλάς αὐτὴ καὶ μόνη, τὸ ἐλεύθερον βασίλειον. Ἦτο ἡ δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸ κράτος, ἡ ἰσχύς αὐτοῦ ἐν ἀπάσαις αὐτῆς ταῖς ἐκδηλώσεσιν, ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ τῆς ἐνοίας ἐκδοχῇ. Ἕλληνας ἐλεύθερος αὐτὸς καὶ τρέφων τὸν ἐγκάρδιον πόθον τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος διέβλεπε τοῦτο οὐ μόνον ἐν τῇ μεγεθύνσει τῆς ἐλευθέρου χώρας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ περιφρουρήσει τῶν ὀπουδήποτε συντριμμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἅτινα θὰ ὦσιν ἐν ἱστορικῇ τινι ἡμέρᾳ τὸ φύραμα νέας ἀναδημιουργήσεως. Εἶθε

καὶ πάντες ὅσοι προΐστανται ἰσχυροῦ παράγοντος ἐνεργείας νὰ εἶχον τὴν αὐτὴν οἴαν ἐκεῖνος ἀντιληψὶν τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἐδάφους ἐν ᾧ κέκληνται νὰ δράσωσι. Καὶ ἀληθῶς πάσα ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐθνικῆ, ἐκπαιδευτικῆ, ἔμπορικῆ τραπεζικῆ εἶχε τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

Ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς ἔμπορικὰς καὶ τραπεζικὰς ἐπιχειρήσεις ὑπῆρξεν ὄργανον δημιουργίας ἑλληνικῆς τραπεζικῆς ὑπεροχῆς ἐν Τουρκίᾳ καὶ ἑλληνικῶν περιουσιῶν ἐν τῷ διεθνῇ ἐκείνῳ συναγωνισμῷ τοῦ Βυζαντίου, ἐνθα οὐχὶ μόνον τὰ ἐγχώρια στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ εὐρωπαϊκὰ συνεπαγόμενα ὄγκον χρήματος καὶ διπλωματικῆς ἐπιβολῆς τελοῦσι τὸν ἰσχυρότατον ἀνταγωνισμὸν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν. Εἶνε ὀλίγον τοῦτο ἄρα γε; Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια διετυθύνετο μετὰ τῆς γενναϊότερας διαθέσεως καὶ διὰ τοῦ σκοπιμωτέρου τρόπου. Ἄν αὐτὸς διὰ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας ἀσχολίας αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο πάντοτε ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ σκεφθῇ τὸ πρακτέον, ἀλλ' ἦτο οὐδέποτε νὰ ἀντιληφθῇ τὰς εἰσηγήσεις ἄλλων καὶ ἐπὶ τὴν πρακτικωτέραν αὐτῶν ἐποψίῃ, καὶ ἐδίδοε πλήρει τῇ χειρὶ, ὅπου ἄλλοι ὑπελόγιζον, καὶ ἐδίδοεν, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον πολλάκις, τὸ σύνθημα τῆς γενναϊοδωρίας αὐτοῦ καὶ τὴν ἀφορμὴν ἀμίλλης. Δὲν θὰ καταλέξωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν συγκεκριμένων εὐεργεσιῶν ὧν πολλὰ κατέλειπον ἔχνη ἀνεξίτηλα ὡς ἡ οἰκοδομὴ τοῦ μεγαλοπρεποῦς κτιρίου τῆς σχολῆς τοῦ Γένους ἐν Κων/πόλει καὶ ἡ προικοδοτήσις τῶν Ζαριφείων διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει. Περὶ τοῦτου θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπη τις ἀσφαλέστερον μόνον ἂν ἐγίνωσκε τὸ μερίδιον ὅπερ ἐν τοῖς ἰσολογισμοῖς αὐτοῦ ἀφιέρου εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν. Ἀλλὰ τὸ ἀνυπολόγιστον ἰδίως εἶνε ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ δύναμις αὐτοῦ, τὰ στοιχεῖα τῆς πολλαπλῆς ὑπολήψεως ἅπερ αὐτόματα συνεκέντρωσεν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, ὁ ἀγαθὸς καὶ ἀπείριτος ἐκεῖνος γέρον, ὁ ἐξοχος ἐκεῖνος τύπος τοῦ Κωνσταντινουπολίτου ἀστοῦ, τὸν ὁποῖον περιεστοίχισεν, ἐκάλλυνεν, ἀλλ' οὐδόλως παρήλαξεν οὔτε ἰδηλητηρίασεν ὁ ἐξωτερικὸς πολιτισμὸς.

Κατὰ τοὺς τελευταίους αὐτοῦ χρόνους ὑπῆρξεν ὁ φίλος τοῦ Σουλτάνου, οὐχὶ ὁ εὐνοούμενος, ἀλλὰ ὁ ἀγαθὸς αὐτοῦ φίλος, ὁ ἀγαπητὸς γέρον, πρὸς ὃν ὁ μὲν ὀθωμανὸς ἀναξ τρέφων ἀληθῆ σεβασμὸν ἀνεκείνου τὰς σκέψεις καὶ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ παθήσεις, ἐκεῖνος δὲ τὰς σχεδὸν πατρικῆς αὐτοῦ συμβουλάς, τὰς ὁποίας οὐδόλως ἠγνόει ὁ Σουλτάνος ὅτι προκειμένου περὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων ἐχρωμάτιζεν ἡ ἀγάπη τοῦ ἔθνους του. Ἡ φιλία αὕτη ἐχρονολογεῖτο πρὸ ἐτῶν ἤδη ὅτε ὁ Σουλτάνος ἀπλοῦς ἐτι πρίγκιψ ὧν οὐδὲ ὑπελόγιζεν ἴσως ὅτι ἐμελλε νὰ βασιλεύσῃ. Καὶ ὀμαλαγομένως ὁ τότε πρίγκιψ Χαμητ Ἐφένδης

εἶχεν ἀποκτήσει φίλον ἐκ τῶν ἀρίστων χριστιανῶν τὸν ἄριστον. Καὶ ἐγίνωσκε τοῦτο ὁ Σουλτάνος καὶ δὲν ἀπέκρυπτε τὴν οἰκειότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν Γεώργιον Ζαρίφην, ἐνῷ αὐτὸς οὐδόλως ἐποίητο ματαιὰν ἐπίδειξιν τῆς σουλτανικῆς φιλίας του, πολλῶ δὲ ἤμισα κατάχρησιν τῆς θέσεώς του. Ἄλλ' ὁ κόσμος ἐγίνωσκεν αὐτὴν καὶ ὁ Σουλτάνος ἐπεθύμει τὴν δημοσιότητα τοῦ πράγματος. Διηγούνται, ὅτι ὅτε τὸ πρῶτον μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ ὀθωμανικοῦ μονάρχου, ὁ γέρον Ζαρίφης προσκληθεὶς μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, ἐφόρεσε τὸ κεκανονισμένον φέσιον ἀντὶ τοῦ πύλου. Ἄλλ' ὁ Σουλτάνος μετὰ πολλῆς οἰκειότητος δεξάμενος αὐτόν, τῷ εἶπεν ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ, διότι ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ βασιλεύσῃ, νὰ μεταβάλλῃ δι' αὐτὸ καὶ ὁ γέρον φίλος του τὰς εἴξεις. Ἡ ἐκφρασις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Σουλτάνου εἶνε διαταγὴ καὶ ἔκτοτε ὁ Γεώργιος Ζαρίφης, ἀνὴρ ἰδιώτης, οὐδένα φέρων τίτλον, μετέβαινεν εἰς τὰ ἀνάκτορα φέρων τὸν συνήθη πύλον του. Οἱ φρουροὶ παρουσίαζον ὄπλα καὶ οἱ ἀνακτορικὸι θεράποντες ὑπεχώρουσαν εὐλαβῶς. — Διήρχετο ὁ φίλος τοῦ Αὐθέντου.

Ἄλλ' ἡ φιλία τοῦ Σουλτάνου οὐδὲν προσέθηκεν οὐδὲ ἀφῆρσεν ἀπὸ τοῦ γηραιοῦ Ζαρίφην. Ἐν τῇ πόλει τῆς ἀνατολικῆς ἰθιμοταξίας τῇ Σταμπούλ, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ, ὅστις τὴν πρῶταν παρεκάθητο μετὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τὴν μεσημβριαν προήδρευε συμβουλίου κορυφαίων τραπεζιτῶν, μετὰ μεσημβριαν συνωμίλει πρὸς ὑπότροπον αὐτοῦ τὸν ὁποῖον ἠρώτα περὶ τῶν σπουδῶν του καὶ τὴν ἐσπέραν ἐδέχετο γραΐαν τινα ἣτις ἤρχετο νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ μεσιτεύσῃ διὰ τὸν υἱὸν τῆς ἢ καὶ γηραιὸν τινα ὀθωμανὸν ὅστις παρεκάλει αὐτόν νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὸν ὑπουργὸν διὰ τὴν παροχὴν συντάξεως. Τὸ θέαμα ἦτο πολλακίς συγκινητικόν. Ὁ Τούρκος στρατιώτης, ὅστις ἦν ἀρκούντως ὑπερήφανος ὥστε νὰ ζητήσῃ συνδρομὴν ἀπὸ τοῦ Ζαρίφην, δὲν ἐθεώρει ταπεινωτικὸν νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἀγαθὸν φίλον τοῦ αὐθέντου νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ὡς μεσίτης ὑπὲρ τῆς συντάξεως. Εἶχε συστηθῆ πρὸς αὐτόν ἀπὸ γηραιὸν τινα οἰκοκύρην ὅστις εἶχεν ἐλευθέραν τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ *σελεμπὴ Γεωργάκη* καὶ ἦτο βεβαίωτος ὅτι ἐκεῖνος οὐδὲν θὰ τῷ ἤρνετο. Ἐνθυμούμεθα ἱστορικὸν τι ἀνέκδοτον, ὅπερ ἔχομεν ἐκ πηγῆς αὐτοῦ τοῦ εὐεργετηθέντος. Ἦτο νέος τις σπουδαστὴς ἐν Εὐρώπῃ τῇ χορηγία τοῦ ἰδίου τὴν μηχανικὴν. Ὅτε ἐπανῆλθε, συμπληρώσας τὰς σπουδὰς του, παρουσιάσθη πρὸς αὐτόν.

— Ἐ καλὰ, ἔμαθες αὐτὴν τὴν μηχανικὴν, πῶς τὴν λέγον;

— Μάλιστα Κύριε Ζαρίφην.

— Τώρα λοιπὸν θέλεις νὰ σὲ τοποθετήσωμεν. Πήγαινε λοιπὸν εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν δημοσιῶν

ἔργων καὶ ὠμίλησέ του ἐκ μέρους μου. Πάρε καὶ τὴν κάρτα μου.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα ὁ νέος παρουσιάσθεις πάλιν.

— Πῶς! δὲν ἔκαμαν τίποτε; Κάθησε ὀλίγον.

Καὶ διατάσσει τὸν γραμματέα νὰ τοῦ γράψῃ μίαν συστατικὴν. Ἄλλὰ καὶ ἡ συστατικὴ δὲν ἐτελεσφόρησεν. Ὁ νέος παρουσιάσθη πάλιν. Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης τὸν παραλαμβάνει τότε ἐφ' ἀμάξης, μεταβαίνει εἰς τὸ ὑπουργεῖον καὶ παρουσιάζων αὐτὸν πρὸς τὸν ὑπουργόν, τοῦ λέγει;

— Ἐξοχώτατε, αὐτὸ τὸ παιδί εἶνε παιδί μου, καὶ δὲν θέλω νὰ τὸ στείλῃς ὀπίσω μὲ ἄδεια χέρια.

Ἦτο θέαμα τὸ ὅποιον θὰ ἐφείλκε τὴν προσοχὴν τοῦ ξένου ὅτε κατήρχετο εἰς τὸν Γαλατᾶν. Ἐβλεπέ τις ἀγαθὸν γέροντα τὴν ἀνοιξὴν φέροντα νεανικὴν ἐνδυμασίαν ἀνοικτοῦ χρώματος καὶ ῥόδον εἰς τὴν δεξιάν, περιστοιχιζόμενον ὑπὸ σφηκιᾶς μεσιτῶν, αἵτινες παρεκάλουν αὐτὸν νὰ τοῖς ἀναθήσῃ πράξιν τινα. Τὸ κατὰσθημα αὐτοῦ εἶχε τοὺς ἰδίους του μεσίτας, οὐχ ἦττον ὁ γέρον δὲν ἤθελε ν' ἀπέλθωσιν οἱ ἄνθρωποι δυσηρεστημένοι, καὶ ἔδιδεν εἰς ἕκαστον μικρὰν τινα παραγγελίαν καὶ ἀπήρχοντο καταγοητευμένοι ἐξ αὐτοῦ. Οὕτω δὲ εἰς πᾶν βῆμα αὐτοῦ εὗρισκε τρόπον ἵνα εὐεργετῇ εἴτε παρέχων ἐργασίαν, εἴτε παρέχων συνδρομὴν καὶ γινόμενος τὸ κέντρον ζωηρᾶς πάντοτε ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐνεργείας.

Καὶ ἄλλοτε μὲν εὗρισκε ζηλωτὰς αὐτοῦ καὶ μιμητὰς ὅπως δὴ ποτε τοῦ παραδείγματος. Ἄλλὰ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἶχεν ἀπολειφθῆ μόνος καὶ μόνος ἔφερε τὸ βῆμα τοσοῦτων πολυπλόκων ἀναγκῶν τῆς βυζαντινῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας. Ἄλλὰ σήμερον ἐξέλιπε καὶ οὗτος. Ἐντεῦθεν εἶνε εἰλικρινέστατον τὸ πένθος καὶ ἐγκάρδιος ἡ θλίψις ἡ ἐκδηλωθεῖσα ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐν Βυζαντίῳ. Τιοῦτοι ἄνδρες, οἷος ὁ Γεώργιος Ζαρίφης, ἐπισπώμενοι τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἀγάπην τοσοῦτω πολλὰ πλῶν καὶ ἐν πολλοῖς ἀντιμαχομένων στοιχείων, οὔτε γεννῶνται εὐκόλως οὔτε διαπλάσσονται, καὶ σήμερον μάλιστα ὅποτε καὶ αἱ συνθήκαι παρήλλαξαν καὶ τὰ ἄτομα ἐν γένει ἀποβλέπουσιν ἕκαστον εἰς μίαν καὶ ἀποκλειστικὴν διεύθυνσιν. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο μόνον ἂν ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ἐκληρονόμηται τὸ ζῶπυρον ὅπερ ὁ γενάρχης ἐκληροδότησεν αὐτῇ, διασώζουσα ἀκμαίαν καὶ τὴν εὐγενῆ παράδοσιν τοῦ οἴκου καὶ τὸ γόητρον αὐτοῦ, ὅπερ τοσοῦτον στενῶς εἶχε συνδεθῆ τελευταῖον μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ γοήτρου αὐτοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Π. ΘΩΜΑ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ἄλεξιβρόχια καὶ ῥάβδοι. — Ὁ πῖλος τοῦ Καποδιστρίου. — Τὸ φέρεμα τῆς κυρᾶ Φροσύνης.

Ἐντὸς ὑλοσκεποῦς ἔρμαριου κείνται ἀναμιχθῆ ῥάβδοι καὶ ἀλεξιβρόχια ἀνήκοντα εἰς ἄνδρας τῆς μεγάλης τοῦ ἀγῶνος γενεᾶς. Τὰ ἀλεξιβρόχια ταῦτα, ὧν τὰ δύο ἀνήκον τῷ Γεωργίῳ Κουντουριώτῃ, ἕτερον δὲ τῷ Γεωργίῳ Σαχίνῃ, κινουσι τὴν περιεργίαν τῶν νεωτέρων διὰ τὸ παράδοξον τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρώματος.

Τὰ δύο εἶνε ἐρυθρά, τὸ ἕτερον κυανοῦν, καὶ τὸ μὲν ἐν μεταλλίνῃ θήκῃ τιθέμενον μεταμορφούται αἰφνης εἰς χονδρὴν βακτηρίαν, τοῦ δ' ἄλλου ἀποσπᾶται ἡ λαβὴ ἀνασυρομένη καὶ προβάλλει ἐκ τῶν εἰρηρικῶν σπλάγγων αὐτοῦ ὅξεια λεπίς ἐγγχειριδίου καθιστώσα τὸ φιλήσυχον σκευὸς χρῆσιμον φύλακα οὐ μόνον κατὰ τῆς βροχῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κακούργων ἀκόμη.

Αἱ δύο ῥάβδοι, ἀνήκουσαι εἰς τὸν Σπετσιώτην Μέξην ἢ μίαν, καὶ εἰς τὸν Ὑδραῖον Β. Μπουντούρην ἢ ἄλλη, οὐδὲν ἔχουσιν ἰδιάζον εἶνε ἀμφότεραι εὐθεῖαι ἐκ στυλπνοῦ ζύλου βυσινοχρόου μετὰ μικρᾶς χρυσῆς κεφαλῆς, ἐφ' ἧς φέρουσι κεχαραγμένα τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιφανῶν κτητόρων. Καὶ τοῦ μὲν Β. Μπουντούρη ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τινὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ἡ ταμβακοθήκη του, τὸ ὠρολόγιόν του, ἡ σφραγίς καὶ τὰ ὄπλα του, ἀλλὰ τοῦ Μέξην τὸ ὄνομα πενιχρότατα ἐκπροσωπεῖται διὰ τῆς ῥάβδου τοῦ μόνου καὶ τοῦ ἀκροπρώρου τοῦ πλοίου του, πενιχρότερον δ' ἔτι τὸ τοῦ ἐτέρου σπετσιώτου πολιτικοῦ, τοῦ μεγαλόφρονος καὶ συνετοῦ Π. Μπότση, τοῦ ἐπίσης ἀδρῶς εἰσενεγκόντος ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, οὐτινος μόνον τὴν ἰλαρὰν μορφήν προσβλέπομεν μετὰ τῶν ἐλαιογραφικῶν εἰκόνων τοῦ Ναυστάθμου.

Μετὰ τῶν λαϊκῶν ῥάβδων ἀνάκειται προέχουσα τὸ μῆκος ἡ ποιμαντορικὴ ῥάβδος τοῦ ἀγίου Ἐφέσου δωρηθεῖσα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔρμαριῳ ὑψηλὸς πῖλος τεφρόχρους ἐν μέρει ἐρρακωμένος προσελκεῖ κύκλον πολυαριθμῶν θεατῶν, διότι πινακὶς πολυσήμαντος ἀνήρτηται ἐπ' αὐτοῦ δηλοῦσα ὅτι ὁ πῖλος οὗτος εἶν' ἐκεῖνος, ὃν ἔφερον ὁ Καποδιστριας καθ' ἣν ὥραν ἐδολορονήθη ἐν τῷ κατ' ὅμοιον τοῦ ἀγίου Σπυριδῶνος τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831.

Ὁ πῖλος οὗτος ἀπεστάλη ἐξ Ὀδησοῦ ἀνήκων ἤδη εἰς τὸν πρίγκηπα Καγκάριν, ἀφίκετο δὲ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐγίνετο ἡ ἐναρξίς τῆς ἐκθέσεως, ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ ἐξαιρετικῶς ἀπεδέξατο αὐτὸν ὡς πολῦτιμον ἐκθεμα. Ἀξιοσημείωτοι δ' εἶνε καὶ αἱ συναποσταλεῖσαι δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Καποδιστρίου γαλλιστὶ γεγραμ-

μέναι ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐν αἷς προβλέπων τὴν τεκταινομένην φονικὴν συνωμοσίαν, μετὰ θαυμαστῆς μεγαλοφυΐας κηρύττει οὗτος ὅτι μετ' ὅλα ταῦτα ἐννοεῖ νὰ ἐμμεῖνη πιστὸς καὶ ἀνένδοτος εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ὑψηλοῦ καθήκοντος, ἐν ᾧ ἡ μοῖρα ἔταξεν αὐτόν, ἐλπίζων εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν προστασίαν. . . .

Ἐν ἐκπληκτικῇ ἀντιθέσει πρὸς τὰ πτωχικὰ ταῦτα καὶ πεπαλαιωμένα λείψανα τῆς μεγάλης ἐποχῆς, ἀπαστράπτον ὅλον ἐκ χρυσοῦ ἀπλοῦται τὸ βαθύχρουν καὶ πολὺπτυχον φέρεμα τῆς ὠραίας ἐκείνης τῶν Ἰωαννίνων γυναικός, ἣν ἀπέπνιξεν ὁ Ἄλῃ πασᾶς καὶ ἀπθανάτισεν ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης. Ἡ κυρᾶ Φροσύνη οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐλληνικὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821, οὐδ' ἀξιομίμητον παράδειγμα παρέχουσιν οἱ μετὰ τοῦ Μουχτάρ ἔρωτες αὐτῆς. Τὸ τραγικὸν τέλος τῆς ζωῆς τῆς, τὸ προσελθὸν ἐκ τῆς σκληρότητος τοῦ μισητοῦ τυράννου τῆς Ἡπείρου ἐκίνησε τὴν ὑπὲρ αὐτῆς συμπάθειαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις συνέθεσε καὶ τὸ γνωστὸν δημῶδες ἐλεγεῖον εἰς μνήμην αὐτῆς:

*Τραβάει ἀρέρας καὶ βοριάς καὶ κυματᾷ ἡ λίμνη
Νὰ βγάλλῃ τῆς ἀρχόντισσας καὶ τὴν κυρᾶ Φροσύνην...*

Ἐκ δὲ τοῦ λαοῦ παρέλαβεν εἴτα καὶ διέπλασε τελειότερον ἢ ἐπικὴ καὶ ἡ δραματικὴ ποίησις τὸ πρόσωπον τῆς Φροσύνης καὶ ἐξωραΐσε καὶ ἐξιδανίκευσεν αὐτὸ οὕτως, ὥστε ἡ ἄπιστος σύζυγος τῶν Ἰωαννίνων, ἡ ἐρωμένη τοῦ τούρκου πασᾶ κατέστη ἐκ τῶν προσφιλεστέρων ἡρωίδων τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως.

Εἶπομεν μετ' ὅλα ταῦτα ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχει ἡ Φροσύνη πρὸς τὸν ἐλληνικὸν Ἀγῶνα καὶ τὸ φέρεμα δ' αὐτῆς κείται ἐν τῇ ἐκθέσει μόνον ὡς λάφυρον συληθὲν ἐν Ἡπείρῳ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Βαλτινοῦ ἀρχηγοῦ Σωτηρίου Στράτου, ὅστινες καὶ ἐξεχώρησαν αὐτὸ ὡς ἐκλεκτὴν μερίδα τῷ ἀρχηγῷ των.

Ἐκ τῶν διαστάσεων τοῦ φορέματος φαίνεται ὅτι ἡ ὠραία Φροσύνη δὲν ἦτο ὑψηλοῦ ἀναστήματος, τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς ἐξεῖχεν ἐπὶ λεπτότητι καὶ ἰδίως ἡ ὄσφυς αὐτῆς δὲν εἶχε διάμετρον μείζονα τῶν πεντήκοντα ἐκατοστομέτρων, καὶ τοῦτο πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῶν στηθοδέσμων. Ὁ δὲ πλοῦτος τοῦ φορέματος, μολονότι ἐφάρη πως ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς χρήσεως, ἀλλὰ μένει ἔτι βαρὺς καὶ ἀληθῶς θαυμάσιος ἂν δὲ πιστεύσῃ τις καὶ τὸ λεγόμενον ὅτι ἐξ ἐκάστης τῶν χρυσῶν γλωσσίδων εἰς ἅς ἀπολήγει ὁ πλατύτατος ποδῶγυρος, ἐρέματο δούλια ἰσπανικῆ, δὲν δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ πλέον ὅτι τὸ φέρεμα τοῦτο εἶνε ἀληθῶς ἡγεμονικὸν καὶ δῶρον αὐτοῦ τοῦ Μουχτάρ πρὸς τὴν φιλάττην ἐρωμένην. Τὸ φέρεμα συνοδεύουσι καὶ δύο μικρά, κομψά, ἐπίσης περιχρυσὰ καὶ βαρύτιμα σανδάλια. Τίς οἶδεν ἂν

δὲν εἶνε αὐτὰ ἐκεῖνα ἅπερ ἐφόρει ἡ ἀτυχῆς ἐν τῇ τελευταίᾳ μετὰ τοῦ Μουχτάρ συνεντεύξει! τίς οἶδεν ἂν δὲν εἶνε ἐκεῖνα ἐφ' ὧν ἐσύρετο τρέμουσα, λιπόψυχος, ἐν ᾧ πέραν ἀντήχει σβεγνύμενος ὁ περιπαθῆς τοῦ ἐραστοῦ ἀποχαιρετισμὸς:

*Φροσύνη, μ' ἔστειλαν τὰ πάω 'ς τὰ ξένα
Μακριὰ 'ς τὸν πόλεμο μέσ' 'ς τὴ φωτιά·
Βγάλ' ἀπ' τὰ χεῖλη σου τὰ γαπημένα
Δός μου γιὰ σὺντροφο χίλια φιλιὰ.*

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ

Μία συνεδρίασις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ ἀρίστη κλασικὴ ἐκπαίδευσίς ἦν λαμβάνουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ τὰ κοινὰ πράττουσαι τάξεις, ἡ συνήθεια τοῦ ἐκφράζειν τὰς ἰδέας ἐν δημοσίῳ ἦν κτῶνται ἤδη ἀπὸ τοῦ σχολείου, τὸ ἀτελεστητὸν κύμα τῶν ἐπιδορπίων λόγων, προσφωνήσεων, ὁμιλιῶν, δημοσίων διαλέξεων, τὸ παφλάζον περὶ τὸν νεανίαν ἄγγλον, ἐξωκείωσαν αὐτὸν μετὰ τῶν ῥητορικῶν τύπων, κατήρδευσαν, ἐζύμωσαν αὐτὸν διὰ τῆς δημοσίου εὐγλωττίας. Σπανίως μεταρσιούται πρὸς τὰς κορυφὰς τῆς τέχνης, ἀλλ' ἔτι σπανιώτερον φαίνεται ἀνεπαρκῆς. Ἄλλως τε γινώσκει καλῶς τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ πραγματεύεται, ἐμελέτησεν αὐτὸ κατὰ βάθος, ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, διότι ταξειδεύει κατὰ πᾶν ἔτος καὶ ἐπίσταται δύο ἢ τρεῖς γλώσσας εἶνε εἰδικὸς ἐν τοῖς ζητήμασιν, ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν νὰ ἐκμάθῃ τι ἐνδιαφέρον ἢ καινόν. Τὸν ἀκροῶνται λοιπόν, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς ὥρας τοῦ δείπνου.

Ἐὰν βάλλῃ ἀκριβῶς εἰς τὸν σκοπὸν, ἐὰν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ κινή τὸ διάφορον ὅπως δὴ ποτε τοῦ ἀκροατηρίου του, ἐπανειλημμένα hear! hear! (ἀκούσατε! ἀκούσατε!) προφερόμενα ὑπὸ τῶν συναδέλφων του, σημειοῦσι τὰς εὐτυχεστέρας αὐτοῦ λέξεις. Ἄλλὰ θερμαίνεται, φέρει τὸν πόλεμον ἐπὶ τοῦ πολεμίου στρατοπέδου· τὸ ἀντίθετον κόμμα ἐξάπτεται, μυκτηρίζει, ἀντιτάσσει πο! πο! (ὄχι! ὄχι!) μᾶλλον ἢ ἦττον ἔντονα εἰς τοὺς ἰσχυρισμούς αὐτοῦ.

Ἀνευφημία ἐν τῇ κυριολεκτικῇ ἐννοίᾳ ὡς παρ' ἡμῖν, χειροκροτήσεις τοιαῦται δι' ὧν ἐκδηλοῦται ἡ ἐπιδοκιμασία, οὐδέποτε ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Τοῦλάχιστον ἐν μόνον ἀναφέρεται παράδειγμα τοιούτου τοῦτο δὲ κατὰ τὸ 1863, εἰς τὸν ἐπίλογον ἀγορευσεῶς τινος τοῦ Γλάδστωνος ἐπὶ νομοσχεδίου· τινὸς περὶ διαχειρίσεως τῶν φιλανθρωπικῶν προικοδοτημάτων. Ὁ θαυμασμὸς τοῦ ἀκροατηρίου ὑπεκκαυθεῖς ἐδανείσθη πρὸς στιγμὴν τὸν τρόπον τῆς ἡπειρωτικῆς ἐκδηλώσεως αὐτοῦ. Ἀξιοσημείωτον ἐν τούτοις γεγονός! τὸ νομοσχέδιον ὅπερ ὑπερήσπιζεν ὁ ἐξοχος πολιτικὸς ἀπέτυχεν οὐδὲν ἦττον.

Σπανίως διακόπτουσι τὸν ῥήτορα. Οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ νὰ διακόψῃ τὸ νῆμα τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ. Ἡ κοινοβουλευτικὴ ἀδροφροσύνη ἀντιβαίνει εἰς τοῦτο. Τὸ σῶμα, διὰ τοῦ προέδρου αὐτοῦ, δὲν ἔδωκεν αὐτῷ τὸν λόγον, ὅπως ἀγροϊκὸς τις διακόψῃ αὐτόν. Τοῦτο οὐδέποτε γίνεται ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ὅσον οὐδ' ἐν αἰθούσῃ συναναστροφῆς. Τὸ πολὺ συνάδελφός τις, ἐξαιρετικῶς ἐπιρραζόμενος ὑπὸ πραγματικῆς τινος λάθους, θὰ ἐρρίψκωνιδύνευε νὰ παρεμβάλῃ εὐγενῶς πάντοτε ἐπανορθωτικὴν τινα παρατήρησιν, χαιρετίζων διὰ τοῦ πύλου. Ἐκρηγξίς ὀργῆς ἢ ῥητὴ διάψευσις δὲν συμβαίνουσιν οὐδὲ ἀπαξ ἐντὸς δεκαετίας καὶ τότε πάλιν παράγουσι σκάνδαλον.

Ἄλλως ὁ ῥήτωρ τηρεῖ λίαν εὐλαβῶς τὴν ἐθιμοτυπίαν τοῦ τόπου καὶ ἀξιοὶ κατ' ἀκολουθίαν ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι ὑποβάλλωνται αὐτῇ ἀπέναντι αὐτοῦ. Δὲν ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ἀντιπάλους του, δὲν δεικνύει αὐτοὺς δι' ἐπιτακτικῆς δακτύλου, δὲν ζητεῖ νὰ προσβάλῃ αὐτούς, δὲν παρεκτρέπεται εἰς προσβλητικὰς προσωπικότητας. Ἄν νομίζῃ ὅτι πρέπει νὰ ὑποδηλώσῃ ὅτι μέλος τι τοῦ Κοινοβουλίου παρεμόρφωσεν ἐν ἐπιγνώσει τὴν ἀλήθειαν, θὰ σπεύσῃ παραυτίκα νὰ προσθέσῃ ὅτι τοῦτο « ὑπὸ κοινοβουλευτικῆν ἔννοιαν. » Ἐὰν εὐρεθῇ ἠναγκασμένος νὰ ὑποδείξῃ τὸν ὑπονοούμενον, δὲν σημαίνει αὐτόν διὰ τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ τὸν χαρακτηρίζει διὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς φρασσεολογίας « ὁ ἀξιολογὸς μου φίλος ὁ βουλευτὴς τῆς Δεῖνα πόλεως ». Ἐὰν δὲ πρόκηται περὶ ὑπουργοῦ, ἔστε βέβαιος ὅτι θὰ μεταχειρισθῇ πρὸς τοῦτο μόνον τὸν τίτλον τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Οὕτω δὲ ἐνώπιον ἑνὸς ἀνωνύμου Κοινοβουλίου ἀναπτύσσει τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀνώνυμος, καὶ ὀνομαστός μόνον ὡς ἀντιπρόσωπος μιᾶς ἐκλογικῆς μονάδος. Ἄν παρεκκλίνῃ πρὸς στιγμὴν τοῦ οὐσιώδους τούτου κανόνος, ἢ τρομερὰ ποιῆ, δι' ἧς ὁ πρόεδρος θέλει ἀπειλήσῃ αὐτόν ἵνα τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν τάξιν, ἔστι νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ὅτι θέλει περιέλθει εἰς τὴν ἀνάγκην. . . . νὰ τὸν ἀποκαλέσῃ διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ! Δὲν εἶνε τοῦτο ἱκανὸν ὅπως ἀνορθωθῶσιν αἱ τρίχες εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῆς φρικῆς;

Πλάσμα ἀλλόκοτον, ἂν θέλετε, ἀλλ' ὅπερ ὅμως συντελεῖ ἀναμφισβητήτως ὥστε νὰ ἐξαιρῇ τὴν συζήτησιν, νὰ δίδῃ ἀξίωμα εἰς τὰς διασκέψεις, νὰ προλαμβάνῃ σιγῆς, τὸσον παιδαριώδεις ὅσῃ καὶ ἀπρεπεῖς, ἐνὶ λόγῳ νὰ διατηρῇ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Κοινοβουλίου καὶ τὴν εὐφημίαν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, ἐνῶ συγχρόνως βεβαίως καὶ τὸν στενὸν δεσμόν δι' οὗ ὁ ἐκλεκτός δέον ἀείποτε νὰ αἰσθάνηται ἐαυτὸν συνδεδεμένον πρὸς τὸν ἐκλογέα, διότι ἐν τῷ μεγάλῳ συμβουλίῳ τοῦ ἔθνους δὲν εἶνε τις οὐδὲ πρέπει νὰ εἶνε ὁ κ. Χ. ἢ ὁ κ. Ψ. ἀλλὰ καλεῖται Σελσέα, Βιρμιγγάμη, Μαγχεστρία.

Ἐπεταὶ λοιπὸν ἐκ τούτου ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων δὲν εἶνε κατὰ τὰς περιστάσεις τρικυμῶδης, θορυβώδης καὶ θυελλώδης μάλιστα; Βεβαίως εἶνε καὶ τοιαύτη ὡς ἅπασαι αἱ συνελεύσεις. Ἄλλ' οἱ καταγιγασμοὶ οὗτοι καὶ αἱ θυελλοὶ εἶνε ὀλιγώτερον ἀκανόνιστοι ἢ ἐκείναι πάσης ἄλλης συνελεύσεως. Οὐδέποτε ἢ ἐξαιρετικῶς παρεκτρέπονται εἰς προκλήσεις καὶ προσωπικοὺς διαπληκτισμούς. Καὶ ἀναμφίβολον ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τούτου χρεωστεῖται εἰς τὰς ἐξείς τῆς εὐπρέπειας τὰς διακεχυμένας ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ αὐτῆς ὑπὸ τῶν στοιχειωδῶν κανόνων.

Ἡ ἀληθὴς εὐγλωττία οὐδέποτε ἔλειψεν ἐκ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων. Καὶ σήμερον δὲ δύναται νὰ καυχήθῃ ὅτι κατέχει ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τὸν κ. Τζὼν Βράϊτ καὶ τὸν κ. Γλάδσταννα, τοὺς δύο δυνατωτάτους ἀναμφισβητήτως ῥήτορας τῶν χρόνων ἡμῶν.

Ὁ κ. Τζὼν Βράϊτ, « αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος ὁ κατελιγμένος καὶ πευρακτωμένος ὑπὸ τοῦ πάθους », ὡς ἐχαρακτήρησθη, ἢ ἐνοσάρκως τοῦ « ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐμπεύρου λέγειν », ἡμῶν ἴσως ἐκ τῶν ζώντων ἐν ᾧ ὑπάρχουσι συνηνωμένα πάντα τὰ ὕψιστα προσόντα τοῦ ῥήτορος, ἢ λαμπροτάτη φαντασία, ἢ ἐκλεκτοτάτη εὐαισθησία, ἢ λεπτοτάτη θυμηδία, ἢ ἀσφαλεστάτη κρίσις, ἢ χαριστάτη, καθαρωτάτη καὶ ἐνταυτῷ εὐρωστοτάτη γλῶσσα.

Τὸ ἀκούειν αὐτοῦ εἶνε ἡδονὴ θεσπεσία. Μόλις εἶπεν εἴκοσιν λέξεις, καὶ ἡ συζήτησις ἐξήρθη ἤδη. Ἡ ἰδέα ἐκτυλίσσεται ἐπὶ τῶν χειλέων του μετὰ τασαύτης εὐροίας, εὐγενοῦς ἀπλότητος καὶ παρθενικῆς χροιάς τόνων ὥστε καὶ ἄκων ἀναπολεῖ τις ἐν τῷ νῷ τὰς ὑψηλὰς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ μεγάλου τοῦ Ὁκεανοῦ. Μετέχει ἐνταυτῷ τοῦ Βοσούτου καὶ τοῦ Πασχάλ καὶ τοῦ Φραγκλίνου. Τὸ οὖς, ἢ καρδία, τὸ λογικόν, τὸ πνεῦμα, τὰ πάντα θέλγονται. Ὑπερέχει ἰδίᾳ εἰς τὴν εὐρεσιν τῶν συναρπαστικῶν εἰκόνων, κοπτομένων ὡς μετάλλια, τὰ ὅποια παραχρῆμα τίθενται εἰς κυκλοφορίαν. Γινώσκει νὰ δονῇ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους χορδὰς, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην. Ἡ μᾶλλον εἶπεῖν, τὸ συναρπάζον αὐτοῦ καὶ παρασύρον εἶνε ὅτι αἰσθάνεται τις ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε παρ' αὐτῷ ἀποτέλεσμα τέχνης, ἀλλὰ βαθείας πεποισήσεως, ἣν ἐξυπηρετοῦσιν ἀπαραμίλλα προσόντα. Πάντοτε φαίνεται πιστεύων ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ πείσῃ τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ διὰ καλῶν ἐπιχειρημάτων καὶ βεβαίως τὸ πιστεύει κρῖνων ἄρ' ἐαυτοῦ.

Μοναδικὴ δύναμις τῶνόντι, ἦτις ἐλλείπει εἰς τοὺς κοινούς λογοπλόκους καὶ διὰ τῆς ὁποίας κατήγαγε πολλακίς ἀπροσδοκῆτους θριάμβους. Τὸ δεσπόζον αὐτῆς πλεονέκτημα εἶνε τὸ βαθύ καὶ γαλήνιον αἶσθημα τῶν τυχῶν τοῦ ἀνθρώπου,

ἀπηλλαγμένων τῶν φυλετικῶν καὶ τοπικῶν περιστάσεων. Σὺν πᾶσι δὲ τούτοις, Ἄγγλος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, Ἄγγλος μέχρι μυελοῦ τῶν ὀστέων, κουάκερος, ὑδροπότης, νηματοκλώστης, φιλόανθρωπος καὶ ἱεραπόστολος Εὐαγγελιστῆς. Ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ἣν προξενεῖ ἐπὶ σοῦ δύνασαι νὰ κρίνης πλέον περὶ ἐκείνης ἣν δύναται νὰ παραγάγῃ ἐπὶ τῶν πολλῶν, ἀνεργόμενος εἰς τὴν ὑπάτην. Ἐν τῇ Βουλῇ ὁσάκις αὐτὸς ἐγείρεται, οἱ πάντες σιωπῶσι δὲν ὑπάρχει ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.

Ὁ κ. Γλάδστον εἶνε καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὑψηλὴ συνειδήσις καὶ ἐντεῦθεν ἀπορρεῖ ἡ κυριωτάτη αὐτοῦ ἰσχὺς. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς μελετᾷ κατὰ βάθος τὰ ζητήματα περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται. Εἶνε ὁ σοφὸς γινόμενος Λόγος. Ὁ ῥήτωρ τῶν ὑποθέσεων, ὅστις ἐξήντησε πάσας τὰς πηγὰς, ὅστις ἀφωμοίωσεν ἑαυτῷ καὶ τὰς ἐλαχίστας ἀτόμους οὐσίας τοῦ ὑποκειμένου του καὶ τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχει ἐφάμιλλος εἰς τὸ συσπειρῶσαι, διατάξαι καὶ ἀνελεῖσαι αὐτὰς ἐν παρατάξει μάχης πρὸ τοῦ ἐξεστηκότος ἀκροατηρίου του.

Ἐὰν ἡ εὐγλωττία του δὲν ἐμφορῆται ὑπὸ τοσοῦτον ἰσχυρᾶς πνοῆς ὅσον ἡ τοῦ κ. Βράϊτ, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Βουλῆς εἶνε ἰσοβάθμιον. Τοῦτο δὲ ἐδράζεται ἐπὶ τῆς ἐναργοῦς τιμιότητος αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ ὃν οἱ τε οὐδέτεροι καὶ οἱ πονηροὶ ἐκόντες ἄκοντες αἰσθάνονται πρὸς τὰς ὠρισμένας γνώμας ὅταν ὦσιν αὐταὶ εἰλικρινεῖς. Ὅποιοι πόλοι ἀντίθετοι ἦσαν αὐτὸς καὶ ὁ μακαρίτης ἀντίπαλος αὐτοῦ, ὁ λόρδος Βήκονσφιλδ! Ἀληθῶς ὁ Δισραέλης ἦτο ῥήτωρ δηκτικώτερος, ἐκ διαλειμμάτων μεταρσιώτερος καὶ μᾶλλον τανυσίπτερος. Ἀλλὰ ποῖα ἠθικὴ ἐλαφρότης, ποῖα ἔλλειψις ἀρχῶν, ποῖα ἀπουσία ἔργατος, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ποῖα ναυαγία! . . . Ἀναμφιβόλως ὁ Θωμᾶς Καρλῦλος περὶ αὐτοῦ ἐσκέπτετο, ὅποτε ἔγραφε:

« Καὶ ὑπάρχει τι εἰδεχθέστερον ὑπὸ τὸν ἥλιον παρὰ τὸν εὐγλωττον ἄνθρωπον τὸν λέγοντα ψεύδη! . . . »

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν κρεάτων.

Ἐν προλαβοῦσι φύλλοις τῆς Ἐστίας ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ διὰ τὴν δημοσίαν ὑγίαν τὸσον οὐσιώδους ζητήματος τῶν νοσηρῶν κρεάτων. Ἡδη μεταφερόμεν τὴν κατωτέρω λίαν ἐνδιαφέρουσαν συζήτησιν, ἣν ἀποσπῶμεν ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως τῆς 29ης μαρτίου (ἔ. ν.) 1884 τῆς ἐν Βρυξέλλαις Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας.

« Ὁ κ. Hugues, στρατιωτικὸς κτηνίατρος, ἐπαναλαμβάνει τὴν συζήτησιν περὶ τῶν ἐξῆς δύο ζητημάτων α') ἐὰν τὰ ἐφθαρμένα

κρέατα, ἦτοι τὰ προερχόμενα ἐξ ἀρρώστων ζώων, δύναται νὰ παραδίδονται εἰς τὴν καταναλώσιν, καὶ β') ἐν ἣ περιπτώσει τοιαῦτα κρέατα δὲν πρέπει νὰ καταναλίσκωνται, τίνι τρόπῳ καὶ διὰ τίνος πρέπει νὰ γίνωνται αἱ ἐπιθεωρήσεις. Ὁ κ. Hugues ἀπαριθμεῖ τὴν μεγίστην ποσότητα τῶν κρεάτων, τὰ ὅποια οἱ ἐν ταῖς μεγαλουπόλεσιν ἐπιθεωρηταὶ ἀπορρίπτουσιν ἀπὸ τῆς καταναλώσεως, διατάσσοντες τὴν κατάχωσιν αὐτῶν. Εἶνε τὰ κρέατα ταῦτα νοσηρά; Ὁ κ. Hugues εἶνε πεπεισμένος, ὅτι τὰ κρέατα ταῦτα εἶνε τῷ ὄντι νοσηρά. Φέρει δὲ εἰς ἀποδείξιν τῆς πεποισήσεως του ἀποδείξεις ἐπιστημονικὰς καὶ κλινικὰς.

« Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἀποδείξεις, ὁ κ. Hugues ὑπομνησθεὶς τὰ παρὰ πολλῶν σοφῶν γενόμενα πειράματα, δι' ὧν ἀποδεικνύεται, ὅτι τὰ φυματιώδη προϊόντα μεταδίδονται ἀπὸ τῶν ζώων εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Αἱ ὀξείαι φλογώσεις, ἃς ἐπακολουθοῦσι φαινόμενα γαγγραινώδη ἢ σηψαιμικά, εἶνε συχνότατα εἰς τὰ ζῶα. Γνωστὴ δὲ εἶνε ἡ ὀξύτης καὶ ἡ δραστηκότης τοῦ σηψαιμικοῦ ἰοῦ. Ὁ κ. Hugues πιστεύει, ὅτι ἐν τῇ χρήσει τῶν κρεάτων τούτων ἤθελεν εὐρεθῆ ἡ αἰτιολογικὴ ἐξήγησις πλείστων τυφοειδῶν ἐπιδημιῶν, αἵτινες ἐμάστισαν τὸ ἀνθρώπινον γένος.

« Ὁ ἀγορεύων μετὰ ταῦτα διεξέρχεται πάσας τὰς κολητικὰς καὶ παρασιτικὰς νόσους, αἵτινες ἀπὸ τῶν ζώων δύναται νὰ μεταδοθῶσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, οἷα εἰσὶν ἐν παραδείγματι ἡ μάλις καὶ ὁ τύφος. Μεταβαίνων δὲ εἰς τὰ κλινικὰ διδόμενα, ἀναφέρει πολλὰ γεγονότα, ἐν οἷς παρετήρηθη ἡ ἀμιστος σχέσις μετὰ τῆς χρήσεως γάλακτος ἢ κρεάτων προερχομένων ἀπὸ ζώων ἀρρώστων καὶ τῆς ἀναπτύξεως σοβαρωτάτων νόσων, συχνάκις θανατηφόρων.

« Αἱ ἐπιθεωρήσεις εἶνε ἐπομένως ἀπολύτως ἀναγκαῖαι, συμπεραίνει ὁ κ. Hugues. Δέον νὰ γίνωνται αὐταὶ ἐπὶ τε τοῦ ζῶντος ζώου καὶ ἐπὶ τοῦ σφαχθέντος ζώου. Δέον δὲ νὰ ἐκτελῶνται ἀποκλειστικῶς παρὰ κτηνιάτρων, ὅστινες εἶνε οἱ μόνοι ἀρμοδίοι. Ὑπὸ τὴν ἔσπιν ταύτην οἱ κρεοπῶλαι εἶνε τὸσον ἀνωφελεῖς, ὅσον ἀνωφελεῖς εἶνε διὰ τὰς αὐτοψίας οἱ ὑπηρεταὶ τῶν ἀνατομικῶν ἀμφιθεάτρων.

« Ὁ κ. Willems. — Ἐπιτήρησις νοθμῶν καὶ ἀρμυδία ἀποβαίνει ἀναγκαῖα. Ἀλλ' ὁ κ. Depaire διατείνεται, ὅτι δὲν εἶνε βεβαιωμένον ἐπιστημονικῶς, ὅτι εἶνε βλαβερὸν εἰς τὴν ὑγίαν τὸ κρέας τὸ προερχόμενον ἀπὸ ζώων ἀρρώστων. Πλὴν ἐὰν ἡ γνώμη αὕτη ἐπεκράτει, μεγίστη ἤθελεν ἐπέλθει βλάβη εἰς τὴν δημοσίαν ὑγίαν. Ναι, ἡ καταναλώσις κρεάτων προερχομένων ἀπὸ ζώων προσβληθέντων ὑπὸ λύσσης, ὑπὸ μάλις, ὑπὸ φυματιώσεως δέον ν' ἀποκλεισθῇ

ἀπὸ τῆς μαγειρικῆς χρήσεως ὁ κίνδυνος εἶνε ἐπιστημονικῶς βεβαιωμένος, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ θύρα δι' ἧς εἰσέρχεται ὁ ἰός. Δὲν ἔχω ἀνάγκη ν' ἀναφέρω νέα γεγονότα. Πλείστα τοιαῦτα ἐξετέθησαν ἐνώπιον ὑμῶν. Ἡ φυματίωσις τοῦ ἀνθρώπου θανατώνει τὸ πέμπτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης. Εἶνε δὲ ἡ νόσος αὕτη συχνοτέρα ἐν ταῖς πόλεσιν ἔνθα καταναλίσκονται παντός εἶδους κρέατα, ἢ ἐν ταῖς ἐξοχαῖς ἔνθα ἡ κρεωφαγία εἶνε ὀλίγη. Ἡ μεταδοτικότης τῆς φυματίωσεως εἶνε πρὸ καιροῦ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ παραδεδεγμένη, οὔτε δύναται τις ν' ἀρνηθῆ ταύτην μετὰ τὰ πειράματα τῶν Willemin, Klebs, Toussaint, Gerlach, Koch, κτλ. Ἀφ' οὗτου δ' ὁ Koch ἀνεκάλυψε τὸ μικροζῶον τῆς φυματίωσεως, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἡ νόσος αὕτη εἶνε ἡ αὐτὴ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ παρὰ τοῖς ζώοις, καὶ ὅτι μεταδίδεται ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ ζῶα καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Πῶς εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ βεβαιώμεν ἤδη, ὅτι ἡ τροφή διὰ κρέατος φυματώδους εἶνε ἀβλαβής; Ὑπενθυμίζω ὑμῖν τὰ συμπεράσματα τὰ γενόμενα παραδεκτὰ κατὰ τὸν παρελθόντα σεπτέμβριον ὑπὸ τῆς διεθνούς συνόδου τῶν κτηνιατρῶν ἐν Βρυξελλαῖς. Τὸ κυριώτατον ἐκ τῶν συμπερασμάτων τούτων ἦτον, ὅτι ἡ φυματίωσις εἶνε κολλητική, καὶ ὅτι εἶνε ἀφουκτον ν' ἀποβάλλωμεν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τὸ κρέας τὸ ἀπὸ φυματιῶντος ζώου προερχόμενον.

«**Ο κ. Boens.**—Ὅτε ἐπαρουσίασα τὴν πρότασίν μου τῷ 1882, δὲν περιέμενα νὰ λάβω τὴν ἀπευθυνθεῖσάν μοι πρόκλησιν. Ὁ κ. Depaire ζητεῖ γεγονότα, αἰ ἀπὸ καθέδρας βεβαιώσεως δὲν ἐπαρκοῦσιν αὐτῷ κτλ. Κατηγοροῦμένη λοιπὸν ὡς μὴ φέρων οὐδὲν γεγονὸς εἰς ὑποστήριξιν τῆς προτάσεώς μου. Οἱ ἀγορεύσαντες ἕκτοτε ἔφερον, πιστεῖω, ἐπαρκῆ γεγονότα καὶ ἀποδείξεις. Τῷ 1875, ἀπὸ δευτέρας εἰς πέμπτην τῆς ἐβδομάδος, ἐν χωριδίῳ ἐν ᾧ δὲν ὑπῆρχον ἄρρώστοι προσεβλήθησαν τεσσαράκοντα τρία ἄτομα ὑπὸ τύφου. Πάντες οἱ ἄρρώστοι οὗτοι εἶχον φάγει ἀπὸ τοῦ κρέατος νοσοῦσης ἀγελάδος. Τῷ 1872 ὑπῆρχεν ἐν Charleroi κρεοπωλείον ἰππεῖου κρέατος. Αἴφνης ἐν διαστήματι ὀκτὼ ἡμερῶν, τεσσαράκοντα τέσσαρα ἄτομα φαγόντα ἐκ τοῦ κρέατος τοῦ κρεοπωλείου τούτου ἀσθενοῦσι καὶ ἀποθνήσκουσι. Ἄλλως τε αὕτη ἡ μακρὰ ἐκθεσις τοῦ κ. Wehenkel, ἧτις φέρει καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ κ. Depaire, περιέχει ἐπαρκεῖς ἀποδείξεις.

«**Ο κ. Wehenkel,** εἰσηγητής. — Ἐκ τῆς συζητήσεως προκύπτει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ληφθῆ ἀπόφασις ἀπόλυτος. Δέον νὰ διακρίνωμεν τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἀπὸ τοῦ μὴ ἀπολύτως ἀναγκαῖου. Δέον νὰ ἐπισκοπήσωμεν τὴν ἐπενέργειαν τοῦ κρέατος ἐπὶ τοῦ καταναλίσκοντος αὐτὸ ἄτόμου, ὡς ἐπίσης καὶ αὐτὴν τὴν ἐπὶ τοῦ ὡμοῦ

κρέατος διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίαν τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ. Κατὰ γενικὸν ὅρον, τὸ κρέας δύναται νὰ εἶνε ἐπιβλαβὲς ἕνεκα τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον προκεχωρημένης ἀποσυνθέσεώς του, ἕνεκα τοῦ μαρasmus ὑφ' οὗ τὸ ζῶον ἔπασχε, καὶ τέλος ἕνεκα τῶν παθολογικῶν ἀλλοιώσεων ἃς ἐπαρουσίαζεν. Ὑπάρχει λοιπὸν σειρά ὀλόκληρος ἀφορμῶν σοβαρωτάτων, ὅπως ὑποστηριχθῆ ἡ ἰδέα σπουδαίας ἐπιθεωρήσεως τῶν κρεάτων ἐνεργουμένης ὑπ' ἀνδρῶν ἀρμοδίων.

«**Ο κ. Depaire.** — Εἶνε εὐτυχής, λέγει, ὅτι προεκάλεσε τὰς ἀνωτέρω ἐξηγήσεις. Διαμαρτύρεται ὅμως κατὰ τῆς πλάνης τοῦ κ. Willems, διότι οὐδέποτε ἐβεβαίωσεν, ὅτι τὸ κρέας τῶν ἄρρώστων ζῶων δὲν ἦτον ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγίαν, ἀλλ' ἐπεριωρίστη νὰ ζητήσῃ ἀποδείξεις. Ἄλλ' ἐὰν ἀναδιφῶμεν τὸ τελευταῖον τεύχος τοῦ Δελτίου τοῦ Συμβουλίου τῆς ὑγιεινῆς τῆς Γαλλίας, θέλομεν ἀναγνώσει, ὅτι ὁ κ. Bouley θέτει ἐτι τὸ ζήτημα, ἐὰν εἶνε νοσηρὰ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος κρέατα. Ἡ γνώμη ἐπομένως ἡ παρὰ τῶν πλείστων ἐκ τῶν προλαλησάντων ὑποστηρικθεῖσα, δὲν εἶνε τόσον ἀσφαλῶς βεβαιωμένη, ὥστε νὰ μὴ ζητήσωμεν καὶ ἄλλας πληροφoρίας. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ πιστεῖω, ἐπιλέγει ὁ κ. Depaire, ὅτι ὀφείλομεν νὰ εἴπωμεν πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰδε. — Χρήσιμον εἶνε νὰ ὀργανίσῃτε ἐπιθεωρήσιν σπουδαίαν τῶν εἰς τὴν κατανάλωσιν προωρισμένων κρεάτων, διότι ἡ παρούσα ἐπιθεωρήσις εἶνε ὄλιγος ἀπατηλή.»

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Χελιδόνι μου καυμένο,
πές μου, πές μου διατί
ἔχεις στήθος ματωμένο
καὶ νουρά ψαλιδοστή;

Ἐπερνοῦσ' ἀπὸ τὴν Πόλιν,
ἀπὸ τὴν Ἀγιά-Σοφία,
μ' ἔλη τὴν χαρὰ καὶ μ' ἔλη
τὴν ἀρχαία μ' εὐμορφία.

Καλοκαίρι νὰ μὴνύσω
στὸν Γραικὸ τὸν βασιλιά,
καὶ στὸ σπῆτι του νὰ κτίσω
τὴν μικρὴ μου τὴν φωλιά.

Δὲν τὸν ἤυρα ξενοιασμένο
στὸ χρυσὸ του τὸ θρονί.
Δὲν τὸν εὗρηκα σκυμμένο
σ' ἐκκλησιά νὰ προσκυνῆ.

Δὲν τὸν ἤυρα σὲ παλάτι
μὲ μιὰ ἀγάπη μυστικία,
μόν' τὸν ἤυρα 'πάνου σι' ἀτι
ποῦ 'πολέμα τὴν Τουρκία.

Στῶνα χέρι τὸ κοντάρι,
σι' ἄλλο χέρι τὸ σπαθί,
ἢ τὴν νίκη θεὰ πάρη,
ἢ τὸ Γένος θὰ χαθῆ.

Γιατί εἶν' ὀλίγ' οἱ φίλοι,
κ' οἱ ἐχθροὶ τοῦ μυρμηγκία
καὶ δὲν ἔχει ποῖον νὰ στείλῃ
νὰ μὴνύσῃ στὴν Φραγκιά:

Ἄχ! Φραγκιά, χριστιανεμένη
μ' εὐαγγέλιο γραικικό,
πῶς ὑπόφερες νὰ γένῃ
τέτοιο ἀπίστευτο κακό!

Πῶς 'παράτησες νὰ πλήξῃ
τῆς σκλαβιάς ἡ μαχαιριά
τὸν λαό, ποῦ σ' ἔχει δειλεῖ
τί θὰ 'πῆ ἐλευθερία!

Ταῦτα 'σκέφθῃ πῶς δὲν ἔχει
ποῖον νὰ στείλῃ νὰ τὰ 'πῆ,
καὶ σὰν θύελλα διατρέχει,
καὶ χτυπᾷ σὰν ἀστραπή.

Τότ' ἀπὸ τὸ λάσαρό του
ἐσοκώθηκα γοργό,
τὸ πικρὸ παράνοτου
νὰ κηρύξω κὰν ἐγώ.

Χάμου πέταξα, μὲ βλέμμα
ἀπὸ φρίκη νεκρικό,
μοῦ ἐδάφηκε στὸ αἷμα
τὸ στηθαίον τὸ λευκό.

Ψηλοπέταξα, ἀπὸ χάμου,
μέσ' στὴν μάχη τὴν βαθεία,
ψαλιδοῦσαν τὴν νουρά μου
τ' ἀναριθμητὰ σπαθιά.

Δι' αὐτὸ λαλῶ θλιμμένα
ἀπὸ τὴν ἡμέρ' αὐτή,
κ' ἔχω στήθη 'ματωμένα
καὶ νουρά ψαλιδοστή.

G. M. BIZIHNOS

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Προχθὲς ὁ νεότευκτος διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς Δ. μεταβαίνει εἰς τοῦ καθηγητοῦ τοῦ κ. Α* ἵνα τὸν ἀποχαιρετίσῃ καὶ τὸν εὐχαριστήσῃ συνάμα ἐπὶ τῇ ἀναγορεύσει του.

— Θὰ σὰς εἶμαι πάντοτε εὐγνώμων, κύριε καθηγητά, διότι πᾶν ὅ,τι γνωρίζω εἰς ἐσᾶς καὶ μόνον τὸ ὀφείλω.

— Καλὲ γὰρ τόσων μικρὰ πράγματα δὲν ἀξίζει νὰ γίνεταί κὰν λόγος, ἀπαντᾷ ὁ καθηγητής, ὅστις ἐγνώριζε πόσον ἐδύρνον αἱ γνώσεις τοῦ μαθητοῦ του.

Ὁ ἀστυνόμος πρὸς τὸν κλητῆρα. Ποιανοῦ ἀχρείου ἦσαν τὰ ζῶα ποῦ ἐμπῆχαν καὶ ἐρήμαζαν τὸν δημόσιον κήπον;

Ὁ κλητῆρ. — Ἰδικά σας, κύρ ἀστυνόμε!

Ὁ Ἀγαθόπουλος εὕρισκετο εἰς τὴν οἰκίαν φίλου του, τοῦ ὁποῖου αἴφνης ἡ σύζυγος καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ καὶ γεννᾷ ὠραῖον ἀγοράκι.

Τούτου γενομένου, ὁ Ἀγαθόπουλος τρέχει νὰ εὕρῃ τὸν εὐτυχῆ πατέρα, εἰς ὃν θέλει νὰ ἀναγγεῖλῃ πρῶτος τὴν χαρμόσυνον εἰδήσιν.

— Ἡ γυναῖκά σου ἐγέννησε! τῷ φωνάζει ἄμα ἰδὼν αὐτόν.

— Καὶ τί παιδί ἔκαμεν;

— Μάντευσε ἂν ἠμπορεῖς . . .

— Θηλυκό, εἰ;

— Ὅχι δὲν ἔκαμε θηλυκό.

— Ἄ, ἀρσενικό λοιπὸν; Τί εὐτυχία!

— Μπα, καὶ πῶς τὸ ἐμάντευσε! λέγει ἐκπληκτος ὁ Ἀγαθόπουλος. Κατάλαβα, κάποιος θὰ εἶχεν ἔλθει προτῆτερα καὶ σοῦ τὸ εἶπε!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πόσον σπανίως συμφωνοῦν τὰ μέσα μὲ τὰ ἔξω! Μὲ τὰ στολίδια πάντοτε ὁ κόσμος ἀπατάται.

Ἴδὲ τὰ δικαστήρια: Ὑπόθεσις ὑπάρχει, ὅσον καὶ ἂν τὴν φαντασθῆς αἰσχρὰν καὶ σαπημένην, ὅπου μὲ λόγια εὐμορρα ἐὰν τὴν καρυκεύσῃ δὲν κρύπτονται τὰ αἴσχη τῆς; Ἴδὲ καὶ τὴν θρησκείαν: Ὑπάρχει πλάνη, αἵρεσις, ποῦ δὲν θὰ τύχῃ κάποιος μὲ ὕφος ἐπιβλητικὸν νὰ τὴν καθιερώσῃ διὰ τοῦ κύρους τῶν Γραφῶν, καὶ τὴν ἀναιδεῖάν τῆς μ' εὐπρόσωπα στολισμάτα νὰ τῆς περικλύψῃ; Κάθε κακία ἠμπορεῖ, ὅσον χονδρὴ κ' ἂν εἶναι μὲ κατὶ πρόσχημα ἀρετῆς ἢ στολισθῆ ἀπ' ἔξω. Πόσοι δειλοὶ, μὲ τὴν καρδίαν ὡσὰν τὴν ἄμμον χαύνην, ἂν κρίνης ἀπ' τὰ γένειά των εἶν' Ἡρακλεῖς ἢ Ἄρεις, κ' ἂν τοὺς σκαλίσης — κάτασπρον τὸ αἷμά των 'σὰν [γάλα.

Μὲ μόνον τὰ φυτρώματα κοσμοῦνται τῆς ἀνδρείας, νὰ φαίνονται ἐπίφοβοι! Ἴδὲ κ' ἡ ὠραιότης, ἰδὲ πῶς ἀγοράζεται κ' ἐκεῖνη μὲ τὸ ζῦγι.

Εἰς τοῦτο δὲ μᾶς γίνεταί τὸ παρὰ φύσιν θαῦμα, νὰ εἶναι πλέον ἐλαφραῖ αἱ μᾶλλον φορτωμένα. Καὶ πόσα δὲ χρυσᾶ σγουρά, στρημένα 'σὰν τὰ φεῖδια, ποῦ σεῖονται κ' ἀφίνονται ἀέρας νὰ τὰ παῖξῃ 'ς ἄλλην ἀνίχουν κεφαλῆν, κ' ἐκεῖνο τὸ κρανίον ὅπου ἐπρωτοφύτρωσαν εὕρισκεται 'ς τὸν τάφον! Ὡστε λοιπὸν οἱ στολισμοὶ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο εἰμὴ ἀκτὴ ἀπατηλὴ πελάγους φρικτοτάτου. Ἡ σκέπη χρυσοῦφαντη — καὶ κρύπτει μίαν μαύρην. Εἰς ἕνα λόγον, πρόσχημα τῆς ἀληθείας εἶναι, καὶ μὲ αὐτὸ οἱ πονηροὶ φρονίμους παγιδεύουν.

(Ἐκ τοῦ εὐμορμίου τῆς Βενετίας τοῦ Σαουστέρου κατὰ μεταφρ. Δ. Βιετλά.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μοναὶ ἐν Ἑλλάδι. — Τὸ νῦν προσωπικὸν ὄλων τῶν μονῶν τοῦ κράτους κατὰ τινὰ πίνακα, ὃν ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργὸς ὑπέβαλεν εἰς τὴν

βουλὴν, ἀνέρχεται εἰς 3743, ἐξ ὧν μοναχοὶ 1781, μοναχαὶ 222, δόκιμοι 638, δόκιμοι 74, καὶ ὑπηρέται 1028. Τὰ ἔσοδα τῶν μονῶν κατὰ τὸ 1883 ἀνῆλθον εἰς δρ. ν. 2,385,065, τὰ ἔξοδα εἰς δρ. 1,570,116, ὥστε ὑπάρχει πλεόνασμα δρ. ν. 814,949, ὅπερ εἶναι κατατεθειμένον εἰς τὰς τραπέζας καὶ τὰ δημόσια ταμεία.

Σημειώσαντες προηγουμένως τὴν περιέργον παρατήρησιν περὶ τῆς ποσότητος τῶν τριχῶν, ἃς περιέχει ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου, συμπληροῦμεν αὐτὴν δι' ἄλλης οὐχ ἥττον ἀξιопεριέργου, ὅτι δηλ. θεωρεῖται ὡς μαθηματικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχοντες τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τριχῶν εἰς τὴν κεφαλὴν. Πράγματι κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Wilson ὁ ἀριθμὸς τῶν τριχῶν μιᾶς κεφαλῆς ἀνθρώπου δὲν εἶνε ἀνώτερος τῶν 127,920· ἡμεῖς παραδεχθῶμεν ἔτι καὶ 150,000, λαμβάνοντες τὴν δαυτέραν κόμην, ἣτις ὑπάρχει. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς γῆς εἶνε ἀσυγκρίτως ἀνώτερος, συμποσούμενος εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων. Ἐξ ὧν λοιπὸν τῶν κατοίκων δὲν δύναται νὰ ὑπάρχωσιν ἢ μόνον 150,000 ἄνθρωποι ἔχοντες διάφορον ἀριθμὸν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, ποικιλλόντα μεταξὺ 1 καὶ 150,000· ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι ἔχουσιν ἀριθμὸν τριχῶν περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν δύο προσημειωμένων ἀριθμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς γῆς ὑπερβαίνει τὸ δισεκατομμύριον, ἀναγκάτως ἔπεται ὅτι πολλοὶ αὐτῶν ἔχουσι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τριχῶν εἰς τὴν κεφαλὴν.

Ὁ Ἰταλὸς δόκτωρ Παῦλος Ρικάρδος ἐδημοσίωσεν ἐσχάτως περιέργους παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἀναστήματος τοῦ ἀνθρώπου, ἐξ ὧν ἐρανίζομεθα τὰ ἐπόμενα. Μεταξὺ τοῦ ἀναστήματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ μήκους τῶν βραχιόνων αὐτοῦ τεταμένον ὑπάρχει σταθερὰ ἀναλογία. Παρὰ τοῖς πιθήκοις τὸ μήκος τῶν βραχιόνων τεταμένον εἶνε πολὺ μεγαλειότερον τοῦ ἀναστήματος αὐτῶν ἢ παρ' ἀνθρώποις· σχετικῶς δὲ πάλιν παρὰ τοῖς Νέγροις, Νηγηρίταις καὶ Παπούβαις ἡ ἔκτασις τῶν δύο βραχιόνων εἶνε μακροτέρα τοῦ ἀναστήματος ἢ παρὰ τῇ καυκασίᾳ φυλῇ. Κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν δὲν φαίνεται ὑπάρχουσα μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀναστήματος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν δύο βραχιόνων· μέχρι δὲ τοῦ 7 ἢ 8 ἔτους τῆς ἡλικίας τὸ μήκος τῆς ἐκτάσεως τῶν βραχιόνων εἶνε σχεδὸν πάντοτε κατώτερον τοῦ μήκους τοῦ ἀναστήματος. Μετὰ τὸ 8^{ον} ἔτος τὸ μήκος τῶν βραχιόνων ἄρχεται αὐξάνον, ὥστε καὶ ὑπερβαίνει κατόπιν τὸ τοῦ ἀναστήματος. Ἡ ἀναλογία μεταξὺ ἀναστήματος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν βραχιόνων μένει σχεδὸν πάντοτε ἀναλλοίωτος παρὰ τῇ γυναικί, ἄμα εἰσέλθη εἰς τὸ 20^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας. Ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ ἀνάστημα ἔχει μήκος 1000, ἡ ἔκτασις τῶν βραχιόνων παρὰ μὲν τῷ ἐφήβῳ ἀνδρὶ ἔσται 1045, ἦτοι κατὰ 45 χιλιοστόμετρα ἀνώτερα, παρὰ δὲ τῇ γυναικί 1015. Κατὰ μέγιστον ὄρον τὸ μὲν ἀνάστημα δύναται νὰ ὑπερβῇ τὴν ἔκτασιν τῶν βραχιόνων κατὰ 10 ὑπεκατόμμετρα, τὰ νάπαλιν δὲ ἡ ἔκτασις τῶν βραχιόνων τὸ ἀνάστημα κατὰ 19 ὑπεκατόμμετρα.

Τὴν ἔμφυτον καὶ ἀπειρὸν ὄντως φιλανθρωπίαν τοῦ

ἄρτι ἀποθανόντος Γεωργίου Ζαρίφη μαρτυροῦσι πολλοὶ περιστάσεις, ὧν μίαν λίαν χαρακτηριστικὴν δημοσιευομένην ἐν τῷ «Κόσμῳ» Κωνσταντινουπόλεως μεταφέρομεν ἐνταῦθα.

«Ὅτε πρό τινων ἐτῶν ὁ ἀείμνητος μετέβη εἰς Παρισίους, μετὰ τινων ἐβδομάδων διαμονὴν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ καὶ πολυθελήτῳ πρωτεύουσῃ κατελήφθη ὑπ' ἀθυμίας καὶ μελαγχολίας, ἣτις ἤρξατο ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ. Τοῦτο παρατηρήθη ὑπὸ τὸν περὶ αὐτὸν, εἰς δὲ τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ ὁμογενῶν τραπέζιτων, ἠρώτησεν αὐτὸν ἡμέραν τινα διατὶ φαίνεται ἀθυμος. Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ἀπεκρίνατο ἀσαφῶς πῶς, εἰπὼν ὅτι «στενοχωρεῖται ἐν Παρισίῳ». Ἀληθῶς, ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ἐστενοχωρεῖτο ἐν Παρισίῳ, διότι δὲν περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν αἰτούτων χάριτας, διότι δὲν ἔβλεπε καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὄραν ἀνθρώπους πάσχοντας, ἐπικαλούμενους τὴν ἀρωγὴν του, διότι δὲν ἐδίδοτο αὐτῷ ἀφορμὴ συνεχοῦς εὐποιίας. Κατὰ συγχυρίαν, ὅτε εἶπε τοῦτο, εἰς τῶν ὑπηρέτων προσελθὼν ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἐνσφράγιστον φάκελλον. Ἀποσφραγίσας ἀνέγνω τὸ ἔγγραφο, κατὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν οἱ περὶ αὐτὸν εἶδον τὴν ὄψιν αὐτοῦ φαιδρυνομένην καὶ ἐπανθούην τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο μειδίαμα, ὅπερ ἦν ἡ ἔκφρασις τῆς ἡδονῆς, ἣν ἐνεποιεῖ αὐτῷ ἡ πράξις τοῦ ἀγαθοῦ.

— Ἐδῶ εἶνε ὁ νέος αὐτός; Εἰπέ του ἀμέσως νὰ ἔλθῃ, εἶπεν ὁ Ζαρίφης· καὶ μετ' ὀλίγον ἐνεφανίσθη ἀτόλμος καὶ ὠχρὸς νεανίας, ὅστις, πῶθων νὰ σπουδάσῃ, ὑφίστατο ἐν Παρισίῳ μυρίας στερήσεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ.

Ὁ νέος ἀνέλαβε τὸ χρῶμα αὐτοῦ εὐθύς ὡς εἶδε τὸν Γεώργιον Ζαρίφην μετὰ γέλωτος καὶ πατρικοῦ φίλτρου δεξιούμενον καὶ ἐρωτῶντα τὰ κατ' αὐτόν.

— Μὲ πόσα φράγκα εἰμπορεῖς, παιδί μου, νὰ ζήσης καὶ νὰ σπουδάσῃς ἐδῶ;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ νέος ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ἀμυχανῶν ν' ἀποκριθῇ, εἶτα ὑπετραύλισε·

— Θὰ ζήσω καὶ θὰ σπουδάσω μὲ ἑκατόν, μὲ ἐξήντα, μὲ 50 φράγκα τὸν μῆνα, ἐν μόνον εἶχα αὐτὰ τακτικῶς καὶ ἀσφαλῶς.

— Ὅχι, παιδί μου, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν γίνονται. Ξεῖρω ἐγὼ τὸ Παρίσι. Πρέπει νὰ ἔχῃς τοῦλάχιστον 350 φράγκα τὸν μῆνα. Αὐτὰ ἀπὸ σήμερον θὰ τὰ ἔχῃς ἀπὸ ἐμὲ· πῆγαινε λοιπὸν, ἀλλὰ νὰ εἶσαι πρόνιμος καὶ ἐπιμελής καὶ νὰ ζῆς μὲ οικονομίαν, διότι ἄλλως ἐδῶ δὲν σοῦ φθάνουν οὔτε 350 χιλιάδες φράγκα.

Παραλείπομεν τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἀπόρου σπουδαστοῦ, σημειοῦμεν δὲ μόνον ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ἦτο ἄχρι τῆς ἐσπέρας εὐθυμὸς καὶ ζωηρὸς ».

Ἡ ὑπὸ τὸν περικλητὸν Κὼχ ἐπιτροπὴ τῶν Γερμανῶν ἰατρῶν ἡ πεμφθεῖσα ἐξ Αἰγύπτου εἰς Ἰνδικήν, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὰ ἐπὶ τῶν χολερίωντων πειράματα, ἐπέτυχε σπουδαίωτα ἀποτελέσματα. Εἰς τοὺς στομάχους πάντων τῶν ἀναταμέντων πτωμάτων ἀνευρέθη τὸ μικρόβιον, ὅπερ ὑποτίθεται ὅτι γεννᾷ τὴν ἐπιδημίαν. Ἄγγλος δὲ τις ἰατρός, ὀνόματι Ρίχαρδς κατάρθωσε καὶ νὰ μεταδώσῃ τεχνητῶς δι' ἐμβολιασμοῦ τὴν νόσον εἰς χοῖρον, ὅστις ἀπέθανεν ἐντὸς τριῶν ὡρῶν.